

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelki: Ljubljana, Pucinijska ulica 5 - Telefon št. 31-22 do 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42

Računi: za ljubljansko pokrajino pri pokrovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izbeha vsak dan med ponedeljki
Naročnina znaša mesečno Lk 10,-
za kmetstvo vključno s ponedeljskim jutrom Lk 16,50

Uredništvo:
Ljubljana, Pucinijska ulica št. 5, telefon št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisni se ne vračajo.

Andauern der schweren Kämpfe im Osten

Feindlicher Landekopf auf der Krim weiter eingengt — Drei Sowjetschnellboote im Finnischen Meerbusen versenkt — Nordamerikanische Nachtangriffe in Süditalien abgewiesen

Ans dem Führerhauptquartier, 3. Nov. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Auf der Krim wurde südlich Kerč der feindliche Landekopf trotz erbitterten Widerstandes weiter eingengt.

An den nördlichen Zugängen zur Krim, im Raume östlich Cherson und im grossen Dnjepr-Bogen dauern die schweren Kämpfe mit starken feindlichen Infanterie- und Panzerkräften unter hohen Verlusten für den Gegner an. Die Angriffe der Sowjets wurden abgewiesen und Einbrüche abgeregelt. Eigene Gegenangriffe hatten trotz verbliebenen Widerstandes der Sowjets Erfolg. Eine grosse Anzahl Panzer wurde abgeschossen und eine abgeschnittene kleinere Gruppe des Feindes aufgerieben.

An der übrigen Ostfront fanden gestern nur Kämpfe von örtlicher Bedeutung statt. Eine feindliche Gruppe, die sich auf einer Dnjepr-Insel östlich Tscherskaja festzusetzen versuchte, wurde aufgegeben. Südöstlich und nördlich Kiew sowie westlich Smolensk wurden Angriffe der Sowjets im Gegenstande abgewiesen.

Im Kampfraum von Velikije Luk sind Kämpfe mit dem hier hartnäckig angreifenden Feind noch im Gange. Ein Eisenbahnflakzug unter Führung des Leutnants Muhr vernichtete im Südabschnitt der Ostfront an einem Tage 15 Sowjetpanzer und schoss einen weiteren überschweren feindlichen Panzer bewegungsunfähig.

Im Finnischen Meerbusen kamen Sicherungsfahrzeuge der Kriegsmarine ins Gefecht mit leichten feindlichen Seestreitkräften. Sie versenkten drei sowjetische Schnellboote und beschädigten mehrere andere, davon eines so schwer, dass auch mit seiner Vernichtung gerechnet werden kann.

In Süditalien wurden mehrere Nachtangriffe nordamerikanischer Truppen westlich des Volturno abgewiesen.

Östlich des Volturno erlitt der Feind beim Versuch, unseren zurückgehenden Sicherungen nachzutrossen, durch zusammengefasstes Artillerie- und Werferfeuer, sowie durch Angriffe deutscher Schlachtflugzeuge empfindliche Verluste.

Im Ostabschnitt griffen zwei britische Regimenter mit starker Artillerie- und Panzerunterstützung unsere Stellungen am Trigno-Fluss an. Sie wurden unter hohen feindlichen Verlusten zurückgeschlagen.

Durch Bombenwürfe feindlicher Fliegerverbände im südöstlichen Reichsgebiet entstanden am gestrigen Tage Personenverluste und Gebäudeschäden. Sieben der angreifenden viermotorigen Bomber wurden abgeschossen.

Unsere Luftwaffe bombardierte in der vergangenen Nacht erneut Ziele in London.

Leichte deutsche Seestreitkräfte stiessen in der Nacht zum 3. November gegen die englische Südküste vor und versenkten aus einem stark gesicherten Geleitzug ohne eigene Verluste zwei Dampfer mit zusammen 4500 BRT.

Hudi boji na vzhodu še trajajo

Sovražno predmostje na Krimu še bolj zoženo — Trije sovjetski brzi čolni potopljeni v Finskem zalivu — Ameriški nočni napadi v južni Italiji zavrnjeni

Führerjev glavni stan, 3. nov. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil javlja: Na Krimu je bilo južno od Kerč kljub ogorčenemu odporu še bolj zoženo sovražnikovo predmostje.

Ob severnih dohodih na Krim, na področju vzhodno od Hersona in v velikem Dnjeprovem zavoju se nadaljuje hudi boji z močnimi sovražnimi pehotnimi in oklopnimi silami s krvavimi izgubami za nasprotnika. Sovjetski napadi so bili zavrnjeni in v dori zajezeni. Lastni napadi so kljub zagrenjenemu sovjetskemu odporu imeli uspeh. Veliko število oklopnikov je bilo sestreljenih in neka odrezana manjša skupina uničena.

Na ostalem vzhodnem bojišču so bili večeraj zgolj krajevno važni boji. Sovražna skupina, ki se je poizkušala utrditi na nekem Dnjeprovem otoku vzhodno od Čerkasov, je bila uničena. Južnovzhodno in severno od Kijeva ter zapadno od Smolenska so bili sovjetski napadi v protisunko zavrnjeni.

Na bojišču Velikih Luk so še v teku borbe s trdovratno napadajočim sovražnikom.

Vlak protiletalske obrambe pod poveljstvom poročnika Muhr je uničil na južnem odseku vzhodnega bojišča v enem dnevu 15 sovjetskih oklopnikov in onesposobil za gibanje še en zelo težek sovražni oklopnik.

V Finskem zalivu so se zaščitne ladje vojne mornarice spopadle z lahкими sovražnimi pomorskiimi silami. Potopile so tri sovjetske brze čolne in poškodovale večje število drugih, med temi enega tako težko, da se mora računati z njegovim uničenjem.

V južni Italiji je bilo zavrnjenih večje število nočnih napadov ameriških čet zapadno od Volturna.

Vzhodno od Volturna je sovražnik pri potkusku, da bi prodril za našimi umikajočimi se zaščitnicami utrpel zaradi strnjene ognja topov in metalec min ter napadov nemških bojnih letal občutne izgube.

V vzhodnem odseku sta napadla dva angleška polka ob močni podpori topništva

in oklopnikov naše postojanke ob reki Trigno. Z hudimi izgubami sta bila zavrnjena. Jate sovražnih letal so povzročile s bombami večeraj v južnovzhodni Nemčiji žrtve in škodo na posojjih. Sedem napadajočih štirimotornih bombnikov je bilo sestreljenih.

Naše letalstvo je ponovno bombardiralo v pretekli noči cilje v Londonu.

Nemške lahke pomorske sile so prodrle v noči na 3. november proti angleški južni obali in potopile v močno zaščitem konvoju brez lastnih izgub dva parnika s skupno 4.500 bрт.

Maršal Kluge odlikovan s hrastovim listom z meči

Führerjev glavni stan, 2. nov. DNB. Führer je odlikoval poveljnika armadnega zbora generalfeldmaršala Güntherja von Klugeja v hvaležno počastitev njegovega vedno znova potrjenega junaštva s hrastovim listom z meči k viteškemu križu Železnega križa. Maršal je 40. vojak nemške vojske, ki je prejel to odlikovanje.

Führerjev glavni stan, 2. nov. DNB. Führer je odlikoval z viteškim križcem Železnega križa:

stotnika Heinza Mothesa, poveljnika grenadirskega bataljona; stotnika Emilia Rentschlerja, poveljnika grenadirskega bataljona; poročnika Arna Taulna, čenega poveljnika v oklopnem polku, in rezervnega podporočnika Herberta Wollschlägerja, izvidniškega častnika v topniškem polku.

Berlin, 3. nov. DNB. Na predlog vrhovnega poveljnika vojne mornarice velikega admirala Dönitzja je Führer podelil viteški križec k Železnemu križu korvetnemu kapitanu Franzu Kohlaufu, poveljniku torpedovke.

Berlin, 2. nov. DNB. Na predlog vrhovnega poveljnika letalstva maršala Hermana Göringja je Führer odlikoval z viteškim križcem Železnega križa letalskega stotnika Graemana.

Japonski uspehi na Novi Gvineji

Tokio, 2. nov. DNB. (Vzhodnoazijska služba.) Japonske čete, ki so v bližini zaliva Finšt zadale sovražniku hude izgube, se pripravljajo za nove operacije. V času od 16. do 29. oktobra je pustil sovražnik na bojišču 2648 padlih. Z bombami sta bila zadeti dve municijski skladišči in 3 prevozna skladišča. Japonske izgube so znašale 422 padlih.

V odseku južnega Madanga so zasedle japonske čete od konca septembra dosele naštele nad 1000 padlih sovražnikov.

Rastoča moč Japonske

Bangkok, 3. nov. DNB. (Vzhodnoazijska služba.) Z Nove Gvineje poročajo, da je vrhovni poveljnik zaveznikov sil general Thomas Blamey izjavil v intervjuu, da je prepričan, da se bodo Japonci za vsak kosček zemlje, ki ga še imajo v svojih rokah, borili. »Japonska moč raste z vsakim dnevom in stalno se izgrajujejo njena ojačenja. Pri zalivu Finšt bo kaj trda. Japonci so se naravnost priklonili na zemljo in se borijo za siehni meter. Mi nikakor še nismo tam gotovi.«

Živahna komunistična delavnost v Tuniziji

Tanger, 3. nov. DNB. Tudi v Tuniziji se je sedaj pričela razvijati v polnem obsegu komunistična delavnost. Medtem ko vodi v Maroku glavno propagando bivši poslanec Jacques Gresa n se je v Alžiru polastil vodstva posledično predsednik francoske komunistične stranke Andre Marty, potuje po Tuniziji bivši pariški poslanec Croizat in prireja v vseh krajih agitacijska zborovanja. Na nekem velikem zborovanju v Tunisu je izjavil med drugim, da »tvorijo sedaj komunisti sestavni del narodne skupnosti, brez katerega si je ne bi mogli več zamišljati.«

Španske ugotovitve o komunistični nevarnosti

Madrid, 3. nov. DNB. »Alcazar« v uvodniku ponovno kaže na neodklonljivo nevarnost, ki jo predstavlja komunizem za ves svet, če ne bi Nemčiji uspelo zadržati Stalinskih tolp. List podčrtava, da pred 1. 1936 tudi v Španiji mnogi niso hoteli verjeti v brutalnost boljševiških močitev, dokler jih ni izkušnja sama poučila. »Komunistična nevarnost«, tako piše dobesedno, »bo kmalaj tedaj prenehala obstajati, ko bo zadan Sovjetski zvezi smrtni sunek.«

Podkupovanje v angleški letalski proizvodnji

Zeneva, 3. nov. DNB. Po poročilu »Daily Express« zbuja sedaj v Angliji veliko pozornost zov velik korupcijski škandal v angleškem ministrstvu za letalsko proizvodnjo. V zvezi s pogodbo o dobavi lovcev Beaufighter za več kot 25 milijonov mark je plačal posledični ravnatelj Cuncliffe Owen pri letalski delniški družbi Rex Morley Kowes 20 tisoč mark podkupnine generalnemu ravnatelju v ministrstvu za oskrbovanje z letali Haroldu Lavens Armstrongu in 4 tisoč mark njemu podrejenemu oddelkovnemu vodji Herbertu George Blossu. Pogodba je predvidevala naklonitev 1.720.000 mark letalskim tvornicam za domnevne razširitve tvornic.

Velike nove zgradbe v Madridu

Madrid, 2. nov. DNB. Na mestu, kjer je stala nekoč madriška letališnica Modelo, v kateri je bilo med državljansko vojno najstrahotnejše mučenih in umorjenih na tisoče narodno zavednih Špancev, bo zgrajeno novo špansko letalsko ministrstvo. Stroški za veliko palačo, ki bo zgrajena v modernem slogu in sestavljena iz štirih stavbnih blokov, bodo znašali 90 milijonov pezov. Pripravljalna dela so že toliko napredovala, da bodo v kratkem pričeli z gradnjo palače.

Španski uradni list objavlja te dni vlađni sklep, ki dovoljuje kredit za zgradbo nekega nadaljnega ministrstva v univerzitetnem mestu. Stroški te stavbe bodo znašali 10 milijonov pezov.

Uspehi nemških lovskih letalcev na Jadranu

Berlin, 2. nov. DNB. V ponedeljek so lovci tipa »Messerschmitt« napadli nad vzhodnim jadranskim primorjem jato sovražnih letal. Pri tem so brez lastnih izgub sestrelili 4 letala. Protiletalsko topništvo je sestrelilo še nadaljnji stroj, tako da je izgubil sovražnik skupno 5 letal. Nad južnoitalijanskim bojiščem je zbila protiletalska obramba 2 sovražna bombnika in 1 lovsko letalo.

Poizvedsko prodiranje Anglosasov v Italiji

Zeneva, 3. nov. DNB. Nezadovoljstvo angleške javnosti zaradi izostanka pričakovanih velikih uspehov v južni Italiji je povzročilo, da so nekateri vojni dopisniki londonskih listov končno odkrito izpregovorili. Z grča na grč in z gore na goro se pomikajo Angleži in Američani le v polzevnem tempu naprej, piše poseben dopisnik »Daily Telegraph«. V trodruhtnih bojih se Angleži in Američani ne samo izčrpavajo, temveč imajo tudi mnogo žrtev. Z razmeroma maloštevilnimi možmi pa se sovražnik drži v svojih težko dostopnih gorskih postojankah in zapira zaveznikom kjerkoli in s čemerkoli mu je možno pot.

»Po severnoafriški puščavi smo dospeli v italijanski vesoljni potop«, pojasnjuje vojni dopisnik »Daily Mail«. V apnenskem odseku lezemo le v polzevnem tempu naprej in se počutimo strašno neudobno. Italijanski bojišče je »skrajno depimirujoče.«

Izdajalci med seboj

Badoglio se ukvarja z odstranitvijo Viktorja Emanuela

Stockholm, 3. nov. DNB. Po newyorških poročilih pričakujejo v ameriški krogih vsak hip odstop Viktorja Emanuela. Kakor javljajo zastopniki ameriške »Associated Press«, se pripravlja Badoglio sedaj tudi na izdajstvo kralja. Pri pogajanjih, ki so bila zadnje dni v Neaplju in sta se jih udeležila tudi Rooseveltov zastopnik Murphy in angleški minister Mac Millan, je bila zaradi močnega sovjetskega pritiska zahtevana še nadaljnja »demokratizacija« Badoglijevega režima, vsi emigranti pa so odklonili sodelovanje s kraljem in so zahtevali njegov odstop.

Kakor sedaj poroča »Associated Press«, je baje Badoglio, ki se je v ponedeljek odpeljal k Viktorju Emanuelu v Bari, da mu poroča o poteku razgovorov, izjavil, da ne more tako dolgo sestaviti vlade po želji zaveznikov, dokler ne bo kralj odstopil. Zastopnik ameriške »United Press« izpolnjuje to poročilo z ironično pripombo, da je kralj postavljen v »dokaj svojevrstnem

položaj, ko mora odobriti vladno listo, na kateri so številni možje, ki odklanjajo sleherni sodelovanje z njim. Ameriška poročila pa tudi javljajo, da je Badoglio pristal izročiti italijanske generale, ki so v seznamu tako zvanih vojnih zločincev.

Poziv »Daily Herald« Viktorju Emanuelu

Stockholm, 3. nov. DNB. »Daily Herald« je naslovil v sredo odprto pismo na kralja Viktorja Emanuela in ga je energično opozoril, naj takoj oostopi. List piše med drugim: »Zakaj ne odstopite? Če ste pravi kralj, potem vam čast ukazuje, in če niste podlež potem vam ukazuje previdnost, da odložite svojo krono.« Sklicevanje na čast brkone ne bo imelo uspeha pri izdajalcu Viktorju Emanuelu, toda kot predviden podlež bo ugodil pozivu, kajti tudi Badoglio je zaposlen že nekaj dni s prizadevanji, da bi pripravil svojega kraljevskega gospoda do odstopa.

Besede in resničnost

Angleško-ameriški »osvoboditelji« — Lakota in teror v južni Italiji — Poročilo člana ameriške komisije

Milan, 3. nov. DNB. Kakor poroča »Corriere della Sera«, je neki član komisije ameriškega ministra Morgenthaua podal pozornost zbujujočo poročilo o katastrofalnem prehranjevalnem položaju v pokrajini Italije, zasedeni po Angležih in Američanih. Med drugim pravi to poročilo, da je v enem samem dnevu umrlo v Neaplju 250 otrok v naročju svojih mater. Tovorne avtomobile s kruhom za okupatorske čete so sestradani Italijani napadli in zaplenili. Spremljajoči vojaki so streljali v množico in ubili mnogo ljudi. Poročilo tudi dodaja, da imajo angleški in ameriški vojaki pravico delati vsak čas hišne preiskave in rekvirirati vse, kar lahko služi okupatorskim četam. Prebivalstvo živi v stalnem strahu pred takšnimi strogo izvajanimi rekvizicijami. V Palermu so podvzeli najstrožje

represalije proti italijanskim pristajniškim delavcem, ki v protest proti angleškoameriški prepovedi prevoza živil za civilno prebivalstvo niso hoteli več delati. Kanadčanom je bilo izdano povelje, naj uporabijo orožje proti stavkujočim.

Pod naslovom »Dokaj besed in pekeli dejanj« je objavil rimski radio k tem indiskrecijam visoke ameriške osebnosti komentar, v katerem spominja na lepe besede Angležev in Američanov, ki so se hoteli predstaviti italijanskemu narodu kot njegovi osvoboditelji. Ta priznava strahovita beda in brutalno zatiranje utegne vsaj sedaj ozdraviti bolne možgane, ki so morda verjeli v to »osvoboditev«. Sicer pa naj si Anglosasi ne utvarjajo, da prodaja italijanski narod svojo domovino za kosček kruha ali peščico zrnja.

Stavka v angleškem premogovniku

Zeneva, 2. nov. DNB. »Daily Express« poroča o novi stavki angleških rudarjev. Zaradi kapitalističnih izkoriščevalnih metod plutokratskih angleških podjetnikov so namreč pričeli stavkati vsi delavci premogovnika Hattfield Mine v južnem Yorkshiruju. Skupno stavka 2.400 rudarjev.

Ob tej priliki se bavi »Times« v uvodniku s stanimi stavkami v premogovnikih. List piše, da si Anglija ne bo mogla zagotoviti narodnim potrebam primerne premogovne proizvodnje, ako ne bo bistveno zvišala števila uporabljene delovnih sil. Dodatni delavci in boljši stroji pa sami ne bodo mogli zadovoljiti angleških potreb po premogu, ker melisebojno nezaupanje in pomanjkanje sodelovanja med podjetniki in rudarji zelo ovira premogovno industrijo.

Razširjenje stavk na kanadske premogovnike

Stockholm, 2. nov. DNB. Reuter poroča, da so se nemiri v premogovnikih Zedinjenih držav razširili sedaj tudi na zapadno Kanado. V Manitou, Cumberlandu in na Vancouverjskih otokih ter v Princetownu (Britanska Kolumbija), je glasovalo nad 1400 rudarjev za stavko. Cenijo, da je v ostalih krajih Britanske Kolumbije glasovalo približno 2300 nadaljnjih rudarjev o tem, ali naj se ravna po navodilih delavske organizacije v Valgariju, ki zahteva, da rudarji prične stavkati.

Turški zunanji minister odpotoval v Kairo

Ankara, 3. nov. DNB. Anatolska brzojavna agencija javlja, da je v torek odpotoval turški zunanji minister Numan Menemzogli v Kairo kjer se bo na posebno povabilo sestel z angleškim zunanjim ministrom Edenom.

Zopet odstavljen sodelavec Girauda

Algeciras, 3. nov. DNB. Po moskovskih navodilih nadaljuje de Gaulle v Alžiru čiščenje Giraudove okolice. Sedaj je tudi odstavil vodjo disidentske francoske vojaške misije v Zedinjenih državah generala Bethoarda in ga nadomestil z generalom, za kar je dal pristaneč sovjetski zastopnik v vojaški komisiji Višinski.

Der Flammenwerfer geht vor! Die Flammenwerfer sind eine der gefürchtetsten deutschen Nahkampfwaffen bei Stosstruppenunternehmen

Metalec plamenov prodrajo. Metalec plamenov so eno izmed najbolj učinkovitih nemških orožij za boje iz bližine, ki so jih poskušali nemške naskakovalne čete

Poslovanje naborne komisije slovenskih domobrancev

Naborna komisija Slov. domobranstva posluje v bivšem Sokolskem domu na Taboru.

Naborni komisiji se morajo javiti zaradi pregleda prostovoljci za Slov. domobranstvo po sledečem redu:

- 4. novembra ob 9 oni, ki imajo vpisne številke od 750-1100.
5. novembra ob 9 oni, ki imajo vpisne številke od 1100-1250.
6. novembra ob 9 oni, ki imajo vpisne številke od 1250-1450.

Dan pregleda za ostale bo objavljen v dnevnem časopisu in po radiju. Poveljstvo.

Naše poslanstvo

Krinke padajo z obrazov in življenjske vloge se porazdeljujejo.

Samo dve vlogi obstojata danes, samo dva izhoda. Kdor misli, da obstoja še tretji izhod, nekaka srednja, kompromisna pot, se bridko moti; čutil bo na lastni koži!

Slovenska nacionalna omladina je izbrala svoje pravo mesto v tej odločitvi, saj drugače tudi storiti ni mogla, kajti na eni strani je nacionalna, na drugi internacionalna fronta, na eni strani slovenski narod, na drugi strani pa zmes vseh mogočih narodnosti, združenih z enim samim namenom: žrtvovati slovenski narod do iztrebljenja za dosego svetovne revolucije.

In to žrtvovanje se že z brutalno točnostjo izvaja mnogo mesecev in danes naj bi zavzelo najširši obseg in doseglo svojo končno fazo; iztrebljenje slovenstva. Ni še dovolj 15.000 žrtv komunističnega terorja, premalo je nekaj tisoč grobov na Rabu, premalo tisoč talcev, desetisoč internirancev in milijarde škode v narodnem premoženju, premalo je porušenih domov in uničenih eksistenc. Sedaj mora še to, kar je ostalo, izvršiti svojo dolžnost do svetovne revolucije.

Nekaj stotisoč Slovencev mora nadomestiti vse ono, kar niso storili 40 milijonski francoski narod, 8 milijonski češki narod, belgijski, holandski, danski, norveški narod in še mnogi drugi. Žrtvovali naj bi se vsi, vsi do zadnjega naj bi padli za »revolucijo«.

Toda slovenski narod noče umreti! Saj še niti pravi zaživel ni. Zato smo mi nacionalisti zagrabili za orožje, zato izvršujemo danes svojo nacionalno dolžnost, svojo nacionalno poslanstvo, zvesti onim idealom, ki so leta in leta bili naš simbol, naša svetinja, in ki so nam še danes bolj kot kdaj prej sveti. Izvršujemo nalog, izvršujemo poslanstvo, ki nam ga narekuje glas vesti in neizmerna ljubezen do našega naroda. Izvršujemo ga dobrovoljno, brez sile in s ponosom.

In nihče zapomnite si vsi, nihče nas pri tem ne sme ovirati. In tudi purgarska Ljubljana, ki je danes pozabila na svojo vlogo, ki jo kot prestolnica slovenstva ima, in ki pljuje in tepta vse one svetinje, ki so nam nacionalistom svete. To so tiste svetinje, na katere je včasih Ljubljana prisegala.

In vi, gospodje »čistih, neomadeževanih« roč, ki se prikrito smejete, v dnu srca vas pa že zebe, pomnite, da je tudi vaša sodba že pisana.

Greh, ki ga zagrešite nad narodnim simbolom, je veleizdaja, a kazen za veleizdajo vam je gotovo znana.

In tudi vi, ljubljanski petičniki, ki ste tako zvesto pomagali »osvoboditveni akciji«, špekulirajoč na našo prizanesljivost, glejte, da vas ne prizadene kaj neprijetnega.

In vi, promenadni levi in kavarnski strategji, menda ne mislite, da boste še nadalje udobno živeli in z viška ocenjevali, kaj je narодно in kaj je »izdajalsko«, medtem ko bo moralni cvet mladine padal in kraval v borbi za narod.

In vsi tisti, ki ste si tako hitro v zadnjem času našli službe, le delajte hitro, kajti dnevi so šteti.

In še en nasvet vam dajemo pravočasno: jezik za zobe in čakajte na svojo usodo!

Pomnite: koraka nacionalne omladine ne more nihče zaustaviti. Pot je težka, a cilj je velik in jasen: osvoboditi slovenski narod internacionalne roparske bande, kjer kolj se pojavlja, bodisi v šumi na terenu ali pa v pragozdu mesta. In tako osvobojen narod zedinjeni v enotnem, mogočnem slovenskem narodnem gibanju in ga tako duhovno in telesno ozdravljenega povesti lenši bodočnosti nasproti.

To je naša sveta naloga. Zato, bratje in tovariši, slovenski nacionalisti, vstopajmo strnjeno v slovensko narodno vojsko, v demobranstvo! To nam nalaga naša dolžnost, naša čast in ljubezen do naroda.

Ustavljamo novo ozračje, nov duh, kajti nismo samo borci meča, ampak tudi baklonosci prerodenja in prosvete. Naj ne bo razlike v stanu in položaju, kmet in delavec naj vidita v inteligentnu brata, a ne sovražnika, sobojevnika, a ne izkoriščevalca.

In zedinjeni pozabimo na bolno preteklost, ki nas je brez naše krivde ločila in s tem ustvarila nesrečne pogoje za današnje tragedije. Proč z razlikami, ki so umetno stvorjene, kajti mi vsi verujemo v enega Boga in v svoj narod. Proč s starimi politikanti, ki so črpali svoj renome iz starih notranjih političnih bojev, proč s strankami, s temi pijavkami naroda, ki so glavni krivci nesreče našega naroda.

V usodni povezanosti celokupne slovenske mladine in z davkom v krvi, ki ga bomo položili na oltar domovine, naj se ustvari prvi pogoji za narodno edinstvo Slovencev v bodočnosti, za tisto edinstvo, ki smo ga v preteklosti toliko pogrešali.

Iz te krvi naj kot iz krvi Zlatogorja zrasejo triglavske rože svobode kot simbol prepoveda Slovencev.

Bratje, vedite, to ni državljanska vojna, to ni bratromilni boj, kajti mi nismo komunistom bratje, njih bratje so italijanski, kitajski in zamorski komunisti slovenski nacionalisti pa smo njihovi sovražniki.

Zato pa »v boj, v boj, za dom v boj in sovragu kletemu smrt!« In spremlja naj nas naše staro vojaško geslo: Z vero v Boga, za narod in domovino — naprej do zmage!

Janka Jankovič

Inozemski odmevi moskovskih razgovorov

Pravice majhnih narodov poteptane — Mnoga in vznemirajoča vprašanja nerešena

Berlin, 3. nov. DNB. Medtem ko si Anglo-Americanom poslušeni tisk prizadeva, da bi po svoje komentiral moskovske razgovore, je ostali inozemski tisk hitro uvidel, da ne stoji za frazami, ki so bile iz Moskve poslane v svet, ničesar drugega kakor namen, pomiriti Stalinovo ekspanzivnost na račun Evrope. Pravedem poudarjajo dežele, ki jih ogroža Sovjetska zveza, da je sedaj končno veljavno umrla Atlantiska karta in da se bo Sovjetska zveza obogatelna na račun malih držav.

V rumunskem tisku se posebno izrazito čutilo ta mišljenja. »Curentul« ugotavlja: »O Atlantiski karti ne slišimo več ničesar. Angloameričani so poizkušali uspraviti male narode. Siloviti napadi proti Finski, ki jo je »Rdeča zvezda« v Moskvi imenovala volka v ovčjem kožuho, so bili očitno priobčeni z namero, da podčrtajo, kako malo zamorelo Angloameričani preokreniti sovjetsko politiko, ki teži za iztrebljenjem malih narodov. Nad Atlantisko karto vlada organiziran molk in z ruske stepe slišimo tuljenje volkov, ki obstoja v uničujočih sovjetskih geslih, polnih mrznje. O romantičnem idealu svobode narodov ne slišimo ničesar več. Vsi narodi, ki jih je usoda obsodila, da živijo v sosesčini sovjetske pošasti in so morla v svoji nedolžnosti še verjeti, da bodo našli v Angliji in Zedinjenih državah zagovornike svojih življenjskih pravic, bodo sedaj po končani moskovski konferenci za eno iluzijo revnočiji.«

Slično se glas tudi odmevi iz Finske same. »Hufvudstadsbladet« prav tako poudarja, da so bila najvažnejša načela Atlantiske karte v Moskvi kratko malo prežeta. Nič ne slišimo, da bi si Angloameričani in boljševiki ne prizadevali osvojiti si kakih dežel. Veliko je vprašanje, ali bodo Angloameričani Sovjetsko zvezo, ki je

bila svojočasno zaradi preloma miru s Finsko izključena iz Društva narodov, na kakšen način zabzdrali. Nasprotno obstoja vtis, da bo prav ta Sovjetska zveza izrekla sodbo kot sodnik o finski miroljubnosti. Svedski list poudarja, da v Moskvi sploh niso bila rešena številna vznemirajoča vprašanja. »Dagens Nyheter« podčrtava: »Osnuje naj se svetovni kongres, v katerem majhne države sploh ne bodo imele besede, Moskovskih sklepov ne vidimo nikakr demokratična načela. Za majhne narode ne predstavljajo nikakrge nasmljenega vrelca veselja.«

V Švici poudarjajo kot vtis moskovskih razgovorov, da so bila politična nasprotja, ki so vladala med Washingtonom in Londonom na eni strani in Moskvo na drugi strani, baje že premostena, nikakor pa še spravljena s sveta. »Tribune de Lausanne« meni: Če se na kakem političnem zborovanju debata brezkončno vleče in se zdi, da ne bo možno priti do sporazuma v spornih točkah, potem običajno predsednik predlaga, naj se prepusti to vprašanje v pretes kakemu odboru. Približno tako je bilo tudi v Moskvi. — Tudi »Suisse« ugotavlja, da so bila odložena vprašanja, v katerih se ločijo mišljenja Angloameričanov in sovjetov. — »Basler Nachrichten« pravi, da nikakor ne preseneča, ker komunike sploh ni omenil tako važnih problemov, kakor so n. pr. Poljska, Balkan, Finska, Baltik, Perzija itd.

Tudi v Londonu ne morejo prikriti razočaranja, da so pri moskovskih razgovorih morali odložiti toliko važnih vprašanj. »Times« piše, da so mnogi Angloameričani upali, da bo omenjen poljski problem bodisi s kakšno posebno izjavo ali pa s primerno označbo v splošnem komunikeju. Tudi o razcepjenosti med jugoslovanskimi begunci molče.

Zedinjene države pod boljševiškim pritiskom

Povečana komunistična propaganda med ameriško mladino

Vigo, 3. nov. DNB. V Buenos Airesu izhajajoči list »Pueblo« ugotavlja v posebnem poročilu, da si komunisti bolj kakor kdajkoli prej prizadevajo, da si približajo severno-ameriško mladež za svoje razkrajne teorije. Razen tega ugotavlja list, da je bil tako zvan razpust tretje internacionale le krinka, kar potrjujejo vsa poročila iz Zedinjenih držav.

Kot dokaz navaja list večje število poročil agencije NC iz New Yorka in Washingtona, ki prikazujejo povečano komunistično propagando med študijarji mladežjo. Tako se je bivša »Zveza komunistične mladežje« prekrstila v »Ameriško mladinsko zvezo za demokracijo« in sprejela v svoj program zahtevo, da se v vseh mestih ustanovi ameriško-sovjetski mladinski inštitut, ki naj razširja komunistične teorije. Vodja nove zveze Maks Weis je odkritosrčno izjavil, da se bodo po njegovem pričakovanju člani zveze prej ali slej pridružili komunistični stranki.

»Pueblo« navaja končno, da so severno-ameriški boljševiki vse pookusili, da ustanovijo v sami Ameriki rdečo fronto.

Ameriški politiki

za židovske interese

Lizbona, 2. nov. DNB. V svoji poslanici, ki jo je poslal zborovanju židovskih voditeljev v New Yorku, nastopa Wendell Wilkie kot židovski zagovornik in zahteva, naj se Palestina židom popolnoma odpre. Wilkie izjavlja, da so za obseg židovskega naseljevanja v Palestini merodajne »potrebe« židovskega naroda in njegova »sposobnost« dvigniti domovino. Vsakršno zatvoritev Palestine, bodisi kot začasna pribežališča ali pa kot stalnega domovinišča židov je treba prepričiti.

Podobno poslanico je poslal newyorški guverner Dewey, ki pa je priznal, da tega pro-

Kratke vesti iz vsega sveta

Oslo, 2. nov. DNB. Ob zaključku izobraževalnega tečaja organizacije Hrd je govoril norveški ministrski predsednik Quisling, ki je dejal, da se bore narodi Evrope za pravico stvar, dočim hodijo sovražniki, samo zadovoljiti svoje denarne in gospodarske interese.

Madrid, 2. nov. DNB. Ravatelj španske višje vojne akademije, letalski general Kincaelan, je v terek »prejel 18 španskih generalov in admiralov ter 44 polkovnikov, ki so se udeležili letošnjega tečaja.

Madrid, 2. nov. DNB. Pod naslovom »Zaupanje Nemčije v zmago« slika španski list »Ariba« železno zaupanje s katerim gledata civilna Nemčija in fronta na srečno bodočnost. Opazovalec vidi v Nemčiji zaupanje naroda v zmago in red v tovarnah.

Stockholm, 2. nov. DNB. Britanska vlada je objavila belo knjigo, v kateri zahteva dodatne kredite v znesku 1250 milijonov funtov sterlingov. Ta vsota je za 250 milijonov večja kakor vsi doslej zahtevani krediti. Posamezni obrok tega kredita bodo krili vojne stroške za približno deset tednov.

Zeneva, 2. nov. DNB. Posebni dopisnik »Timesa« se bavi z »zapadno-indijskimi otoki v vojnem času«, ki jih je pred kratkim prepotoval. V vseh člankih se odraža bojazen Angležev, da ne bi v korist Zedinjenih držav za vedno izgubili svojih tamkajšnjih posesti.

Zeneva, 2. nov. DNB. Zahteva, naj Angličji Sovjetski zvezi pomagajo tudi na zapadu, je sedaj izrekel tudi novi sovjetski poslanik v Londonu Gusjev na nekem zajtrku, ki mu ga je priredil londonski župan.

Zeneva, 2. nov. DNB. Angleški minister Law je govoril na nekem govoru pred člani Primrose League o hvalnočinstvi, ki so jo Zedinjene države dolžne britanskemu imperiju.

TEDEN MILODARNOSTI

Mislite na brezdomce, ki se v nastopajoči zimi nimajo kam zateči!

Mislite na siromake, ki nimajo najnujnejše hrane za sebe in otroke!

Mislite na one, ki v vedno hujšem mrazu nimajo kaj obledeti!

Lajšajte stisko in bedo! Darujte v blagu in denarju!

Rumunska sodba o angleškem izdajstvu Evrope

Bukarešta, 2. nov. DNB. List »Actiunea« se zgraža nad podcenjevanjem in izdajstvom malih evropskih narodov, ki prihaja od izraza v angleškem tisku. »Observer« je na primer nazval obstoje malih narodnih držav »sramoto in anahronizem«. Dejstvo, da tako govore o celi vrsti držav, ki so delo zavestniki Anglije, je po mnenju rumunskega lista zelo značilno, sicer pa je vzrok vsemu temu pisanju okoliščina, da London išče države in narode, ki bi jih lahko kot plen vrgele Sovjetski zvezi.

Sovjetski pohlep po Perzijskem zalivu

Stockholm, 2. nov. DNB. V »New York Timesu« piše njegov bivši moskovski dopisnik, da hoče Moskva vključiti v Sovjetsko zvezo tudi Iran, da bi s tem zvezala industrijska področja na Uralu s Perzijskim zalivom.

V spomin poročniku Marjanu Sterniši

Med smrtnimi žrtvami komunističnega sodišča v Kočevju je tudi židovsko-ameriški poročnik Marjan Sterniši. Iz kroga njegovih znancev pišejo o njem:

V sobo se zamisl'm, kjer se je v Kočevju izrekla najstrašnejša in najeromnejša sodba kar jih pozna slovenska zgodovina.

Sodišču« predseduje mož brezbrzorne zunjoznosti, dr. Kržanek, ki je znal v bivši Jugoslaviji tako hinvajsko prikriti svoje komunistično prepričanje, da si je ustvaril razmeroma ugled: pčeljaz v »buržujski« družbi. Ob njegovi strani sedi »vojaški« tožilec, mož oob jačnega, ne skeneja izraza, bivši celjski advokat Jernej Stante. Tudi psevdonimni »dr. Tom« je brezčas pravnik enake baže.

Tem in drug m nasproti stoji mlad, 30-leten mož, visoke in prikupne postave, črni las in oči, vedrega čela in jasnega pogleda. Njegova simpatična zunanjost njegov odločni in možni nastop sta oster kontrast osebam na sodnih stolih.

In to si Ti, dragi Marjan, v trenutku, ko s prezirom gledaš v braz smrt in ko se zgrinjaš nad Tebe strahota komunističnega terorja. Ne umakneš pogleda pred svojimi rablji, ne bojiš se s.ovenske Čeke. In vendar se tudi Ti zavedaš svojega mladega življenja, potrebnega Tvoji materi in Tvojemu narodu, ki si oba tako srčno ljubi. Ko so Ti pognali strel v tilnik in končal Tvoje svetlo življenje, so Te po svoji stari peklenjski navadi skušali še po smrti oblastiti. Toda Tvoj lik je za vse, ki smo te poznali, jasen in vzvišen. Nič ga ne more ocrniti. Blato, ki so ga metali na Tebe, je padlo nazaj na nje same.

Dragi Marjan! Spominjam se Tvojih mladih let tam ob s'vi Savi. V telovadnici si si krepil telo, si uril duha ter se učil ljubiti svoj narod, kakor sta Te to ves čas učila Tvoj oče, železniški uradnik, in Tvoja mati, preizkušena slovenska žena, ki je izgubila s Teboj sina edince, svoj ponos in svojo nedo. Ko si odrasel v moža, si našel poklice, ki je odgovarjal Tvojem željam in težnjam in v katerem si lahko udeležoval svoje gorečo ljubezen do naroda. ki Ti je bila poleg oficirske časti življenjska vodnica.

Z zaupanjem si gledal v bodočnost našega naroda in nisi mogel verjeti v trajnost zaslepljenja, ki ga vdi v samoiztrebljenje. Veroval si, da bo zdrava in življenjska sila naroda prevladala tudi v taboru komunističnih izkoreninjenecv. Premalo si poznal njih unčujoči protinarodni strup in ta zmota Te je privedla v smrt.

Vsi, ki smo Te poznali, dragi Marjan, Te bomo ohranili v najlepšem hvalnem spominu in Ti prisegamo, da ne bomo mirovali, dokler Tvoja kri ne bo maščevana.

Za poročnikom Sternišo, kapetanom Vojneje, Rudjem Marinčičem in drugim kočevskimi žrtvami komunističnega terorja se bo v petek ob 7. brala slovenska maša zadušnica v ljubljanski stolnici.

GOSPODARSTVO

Izdelovanje, nakup in prodaja čevljev

Na podlagi pooblastil je šef pokrajinske uprave glede na člen 1. urebe o pooblastitvi za izdajanje uredb o ureditvi notranjega prometa, razdeljevanja in porabe vseh vrst blaga z dne 12. marca 1941 izdal naslednje naredbi, ki je objavljena v »Službenem listu« 3. novembra t. l. in je s tem dnem stopila v veljavo:

Izdelovanje in popravilo čevljev

Od 7. novembra t. l. naprej se prepoveduje izdelovanje čevljev po meri. Čevljarji, ki imajo ta dan popreje naročene čevlje v delu, morajo taka dela navedeni dan naznaniti Pokrajinskemu gospodarskemu svetu z navedbo imena in bivališča naročnika in vrste čevljev (moški, ženski, visoki, nizki, gorski itd.). Izjemno od prepovedi izdelovanja čevljev po meri se smejo na podlagi zdravniškega izprijčevala, ki ga izda brezplačno pokrajinski zdravnik v javni službi, po meri izdelovati ortopedski čevlji na podlagi nabavnice, ki jo prepišuje ta naredba.

Čevljarski obrati smejo brez posebne dovolila od imenovanega roka naprej (od 7. t. m.) izvrševati le popravila čevljev.

Seznam strank za popravilo čevljev

Vsak tak čevljarski obrat mora napraviti seznam strank, v katerega vnese vse stranke, ki žele, da jim ta obrat popravlja čevlje. V ta namen morajo prijaviti vsi družinski poglavarji sebe in člane svoje družine; osebe, ki ne živijo v gospodinski skupnosti, morajo prijaviti sebe, vse gospodinske skupnosti (zavodi, konvikti itd.), ki ohrabujejo svoje člane z obitvijo in nimajo lastnih čevljarskih delavnic, pa morajo prijaviti vse osebe; prijava se mora izvršiti do 13. novembra 1943 pri kakem čevljarskem obratu za vpis v seznam strank.

Čevljarski obrat potrdi vpis v seznam strank s svojim pečatom oziroma z vpisom označbe obrata in z navedbo sedeža na oblačilih izkaznica. Seznam mora vsebovati naslednje podatke: tekoče številko vsake osebe, ime in priimek, bivališče in številko oblačilne izkaznice.

Seznam strank se napravi v dveh primerkih. En primerek ostane v obratu, drugega pa je takoj po preteku roka za prijavo (po 13. novembru) predložiti Pokrajinskemu gospodar-

GOSPODARSKE VESTI

Iz ugovinskega in zadrugnega registra. Zaradi končne likvidacije je bila izbrisana tvrdka Hlebš Jakob, družba z o. z. v Ljubljani. V zadrugnem registru je bila zaradi končne likvidacije izbrisana Električna zadruga za Spodnjo in Zgornjo siško v Spodnji siški, zadruga z o. j.

Ponovno povečanje krušnega obroka na Mažarskem. Glede na dobro letošnje leto no je mažarska vlada dne 1. julija povečala krušni obrok in 1. septembra obrok za moko. Z novo naredbo mažarskega ministra za oskrbo je bil s 1. novembrom ponovno povisani krušni obrok od 200 na 250 g dnevno.

Nemške dobave kmetijskih strojev Rumuniji. Rumunski listi poročajo, da je Nemčija v zadnjih treh letih dobavila Rumuniji 2870 traktorjev, 3390 traktorjskih plugov, 14.200 bran, 5.600 sejalnih stavjev in 70.852 običajnih plugov. Leto 1943 je bilo v vsej Rumuniji (brez Besarabije, Bukovine in odstopljenega dela Sedmogradske) 3296 traktorjev, med tem ko znaša sedaj število traktorjev 8250.

Gospodarske vesti iz Hrvaške. Družba Kemične tvornice d. d. v Zagrebu, ki je bila lani ustanovljena po naredbi ministarstva za trgovino, obrt in industrijo z glavnico 50 milijonov kun,

Izdelovanje in prodaja konfekcijskih čevljev

Za izdelovanje konfekcijskih čevljev za prodajo je potrebno posebno dovolilo šefa pokrajinske uprave, ki se bo izdajalo le zmogljivim čevljarim obratom. Šef pokrajinske uprave predpiše tem čevljarskim obratom kakovost, obliko in metro čevljev ter dobavne in prevzemne pogoje.

Trgovci in ustanove, pooblašene za nakup in oddajo čevljev, prejmejo blago na nabavno, ki jih izdaja Pokrajinski gospodarski svet po načrtu, ki ga odobri šef pokrajinske uprave.

Čevlji se smejo oddati potrošniku samo proti nabavnici, ki jo izdajo župan v Ljubljani in okrajna glavarstva za okraje ob neoporečnem dokazu, da prosilec nima več nego dva para uporabnih čevljev in da mu je nabava novih čevljev potrebna. Nabavnica se sme izdati samo stalno na območju pokrajine stanujočemu pošilcu. Obrazec nabavnice se predpiše s posebno odločbo.

Kupec potrdi prodajalcu na nabavnici, da je čevlje prejel, prodajalec pa razveljavi nabavnico s tem, da jo prečrta ali preluknja. Prodajalec so dolžni voditi vpisnik kupecv; obrazec vpisnika se prepiše s posebno odločbo. Razveljavljene nabavnice se morajo vpisati v vpisnik isti dan, ko se blago izda, s podatki, ki so v vpisniku označeni. Nabavnice se morajo shraniti v istem vrstnem redu.

Nadzorstvo in kazenske določbe

Izvedbo obstoječih predpisov smejo organi, pooblašeni za nadzorovanje in izvajanje oskrbovalnih predpisov, vsak čas pregledati, zlasti smejo pogledati v predpisane vpisnike, nabavnice in kazenske ter preizkusiti, ali se zaloga surovin in blaga ujema s stanjem po vpisniku in poslovnih knjigah.

Prestopke določil te naredbe kaznujejo redna sodišča s kaznjivo strogo zapora do 5 let in z omejeno kaznjivo do 300.000 lir. Poleg kazni sme sodišče izreči tudi zasego blaga in odvzem obrtne pravice za vedno, ali za določen čas. Pogojne kazni se ne smejo izrekat. Postopek je pospešen.

se je odločila, zgraditi na lastnem zemljišču nedaleč od Siska novo veliko tvornico modre galice. Družba je že prošla za obilnostno odobrenje za gradnjo te tvornice. — Pri družbi »Pokiina«, pooblašeni petrolejski d. d. v Zagrebu je tudi za vršena sprememba pravil v tem smislu, da vrši prodajo mineralnega olja in njegovih proizvodov na vsem področju države v smislu zakonskih odredb z dne 23. VI. 1941 in 17. II. 1943. — Zagreška občina je izdala naredbo, s katero se prepoveduje uporaba električnega toka za reklamo in se postopki kaznujejo z denarno globo do 1000 kun. Nemški oskrbovalni predpis. Nemški državni oskrbovalni predpis za stroške, keramiko in podelavo, leta je izdal 22. t. m. odredbo glede ureditve prodaje pohištva, ki nadomešča dosedanje odredbe z dne 26. januarja 1941. Po novi odredbi se vrši prodaja stanovanjskega pohištva, pisarniškega pohištva in pohištva za zavode (samo prvi izredni posebnih pravico uvoza, ki se vrši preko pohištva, ki jih izdajajo deželni gospodarski uradi) odnočno gospodarski uradi. Za stanovanjsko pohištvo je še dolej veljala določba, da se lahko kupi samo na podlagi posebne nabupne dovoljenja. Nova omejitve prodaje velja tudi za pisarniško pohištvo in pohištvo za zavode, ki se sme oddati prodajati samo proti predložitvi enotne pohištvene nabavnice. Kakor doleje pa ostane tudi v bodoče prosta prodaja miz, stolov in otroških postelj. — Nemški državni komisar za cene je odredil, da veljajo tudi za nakup in prodajo starejših radijskih aparatov predpis naredbi o cenah potrošnih predmetov. Po dosedajšnjih predpisih za prodajo starih, že rabljenih predmetov je smela znašati cena starega radijskega aprata 80 do 90% cene novega aparata. Po novi odredbi pa sme veljati star radijski aparat samo 75% cene, ki bi se morala plačati za nov aparat.

Sprememba naredbi o dijaških domovih

Na podlagi razlaga Vrhovnega komisarja na operativnem ozemlju »Jadransko primorje« o upravljanju ljubljanske pokrajine z dne 20. septembra 1943, št. 1, Službeni list št. 248-77 iz 1943, odreja:

Cl. 1. — Člen 1. uredbi o preureditvi dijaških domov Jegličev akademski dom, Cirilov akademski dom, Dom visokošk. Akademski dom, Akademski kolegij in Oraznov dijaški dom z dne 26. marca 1943, št. 33, Službeni list št. 76-25 iz 1943, se ukinja.

Vseučilška pomoč mora v 15 dneh od uveljavitve te naredbi vrniti društvom Jegličev akademski dom, Cirilov akademski dom in Dom visokošk. ki se s to naredbo vzpostavljajo, vso od njih prejelto imovino, in sicer po stanju na dan uveljavitve te naredbi.

Cl. 2. — V odstavku 2. iste naredbi se črta beseda: »in ki mora po proučitvi imovinskega gospodarskega in finančnega stanja teh dveh ustanov predlagati Visokemu komisarju njih dokončno likvidacijo.«

Cl. 3. — Društvom Jegličev akademski dom, Cirilov akademski dom in Dom visokošk. se postavi na čelo izredni komisar, ki prevzame vse dolžnosti društvenih odborov in občnih zbrcov.

Cl. 4. — Pravni položaj ustanove Oraznov dijaški dom se uredba s posebno naredbo.

Cl. 5. — Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu šefa pokrajinske uprave v Ljubljani.

Ljubljana, dne 29. oktobra 1943. Šef pokr. uprave: Predsednik gen. Rupnik.

Izredni komisar Zavoda za upravljanje in likvidacijo imovine upornikov

Na podlagi čl. 1. razlaga vrhovnega komisarja na operativnem ozemlju »Jadransko primorje« o upravljanju ljubljanske pokrajine z dne 20. septembra 1943, št. 1, in smislu čl. 11. naredbi o zaplemi imovine v Službenem listu šefa pokrajinske uprave izdal naslednje odločbo, ki je objavljena v »Službenem listu« št. 3. t. m.:

Upravni svet in nadzorstveni odbor Zavoda za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom v Ljubljanski pokrajini, ki sta bila imenovana z odločbo bivšega visokega komisarja z dne 15. aprila 1943, št. 37, prenehata posloovati.

G. Vinko Struželj, sodnik okrožnega sodiš

Kronika

Smrt viteza železnega križa. Na vzhodni fronti je padel junaški smrti stotnik Josip Menapace, poveljnik oddelka bojnih letal. Že pred enim letom si je bil oltičevan s priboril tolikšen uspeh, da je bil oltičevan s viteškim križcem železnega križa.

General Falkenhäusen 65 let star. Vojaški poveljnik belgijskega in severnega francoskega ozemlja, pehotni general von Falkenhäusen, je te dni dovršil 65. leto svoje dobe.

Črtana civilna lista za Savojsko dinastijo. Po sklepu ministrskega sveta nove italijanske fašistične vlade pod vodstvom Mussolinija je bila v italijanskem državnem proračunu črtana civilna lista za Savojsko dinastijo. Državna blagajna ne bo izplačevala dosedanjih prispevkov ne članom vladarske hiše, ne drugim princem Savojskega doma.

Vojaško poveljstvo v Trstu. Tržaško vojno okrožje je zopet začelo posloovati pod vodstvom divizijskega generala Giovannia Esposita.

Božična pošta na fronto. Tudi letos je odrejeno v Nemčiji, da se pravočasno odjajo vse pošiljke, namenjene na fronto. Svoji vojaki so že v oktobru prejeli dovoljene nakaznice za pošiljanje zavojčkov. Najpозnejše do 30. t. m. morajo biti zavojčki oddani na pošto. Do tega kilograma težje zadostuje poleg dopustne znamke poštne znamka za 20 pfeningov, za zavojček v teži dveh kilogramov pa sta potrebni dve dopustni znamki in psemenska znamka za 40 pfeningov. Od 1. do 25. decembra se zašbni zavojčki na poštah ne bodo več sprejemali.

Skopje je bilo dvakrat bombardirano. Bolgarski notranji minister Hristov je pred kratkim obiskal Skopje, ki je bilo v nedavnih preteklostih dvakrat napadeno od angleških terorističnih bombnikov.

Novi šef izkrcevalnih čet. Za naslednika poveljnika angleške izkrcevalne vojske Mountbattena je bil imenovan brigadni general Laycock, ki je že leta 1941. sodeloval pri operaciji angleške vojske proti črtan nemškega marnšala Rommla.

Komunistični župan v Neaplju. Britsko-ameriške okupacijske oblasti v Neaplju so imenovale kom. agitatorja dvnetnika Eugenia Realeja za župana neapeljskega mesta. Reale je bil od italijanskega sodišča v preteklosti obsodjen na 15 let ječe ter je preživljal svojo kazen na Tremitskih otokih.

Sneg v Moskvi. Po vestih iz sovjetske prestolnice je te dni v Moskvi padel prvi letošnji sneg.

Album za Stalina. Nemški listi poročajo, da je bil Stalinju pri obisku v Moskvi v navzočnosti Molotova ter britanskega poslanika Kerra in generalnega poročnika Ismaya po angleškem zunanjem ministru Edenu zročen album, ki ga je ruski ministru diktabirali poklonil angleški ministru predsednik Churchill. V albumu so zbrane fotografije, ki kažejo razdejanje nemških krajev po angleških terorističnih bombnikih.

Jablana, ki je dala dvakrat v letu sad. V Gradcu ob Brucknerjevi ulici raste na nekem vrtu 8 let stara jablana tako zvane vrste »bele Klare«. Drevo je po vestih graških listov letos proti koncu ju-

lta obrodilo obilen sad. Meseca avgusta je začelo zopet cvesti in proti koncu oktobra so jabolka drugič dozorela. V drugi letini je dalo drevo približno 70 okusnih sadežev.

iz Ljubljane

Nabiralci prispevkov v blagu in denarju za brezdomce in druge potrebne so oglašajo te dni po stanovanjih. Izkažejo se s pooblastilom in nabirajo poljo škofijske dobrodelne pisarne, ki je organizirala ta »teden dobrodelnosti«. Naj bi nikamor ne prišli zmanj! Potrebe so zelo velike in nujne. Moralna in narodna dolžnost vsakogar je da prispeva v čišljanje bede, kolikor največ more.

70 letnica rojstva praznuje danes, dne 4. novembra, g. Jože Vidmar, že enkratni upokojenec. Rodil se je v lepem piromskem kraju, v vasi Ribemberku. V mladih letih je služboval v raznih krajih naše domovine, dokler se ni s svojo družino za stalno naselil v Ljubljani. Ko v svojem družinskem krogu, deležen ljubezni in spoštovanja, praznuje lepo obletnico, mu toplo čestitamo tudi mi in mu želimo še mnogo let zdravja in zalovijstva.

Slovesna maša za dušična za smrtne žrtve zločinskega komunističnega »sodišča« v Kočevju, o čemer smo že obširno poročali, bo v petek, 5. t. m., ob 7. zjutraj v ljubljanski stolnici.

Nova grobova. Po dolgem bolehanju je na praznik Vseh svetnikov popoldne umrla soproga pokojnega vseučilišča, ga profesorja dr. Frana Ilišiča ga. Ana Ilišičeva. Pokojna je bila vzorna mati, žena in gospodinja in je vdano prenasala življenjske tegobe. Svojim otrokom je posvetila vso matrinško ljubezen in jih vzorno vzgojila. Žal sta ji že pred leti umrli sin Vladimir in hčerka Milica. Po smrti soproga, ki se je lanj preselil v večnost, so ji ostali še hčerka Vanda in sinova Milivoj in Svetozar, ki so ji vračali vso ljubezen in lajšali zadnje dni njenega življenja. Pokojno so položili k večnemu počitku v sredo popoldne na pokopališču pri Sv. Križu. — Po muke polnem trpljenju je preminila ga. Marija Škerbincova. Za njo žalujejo mož Peter, hčerka Ida por. Mrzljak in drugo sorodstvo. Pogreb blage rajke bo v četrtek ob pol 10. iz kapele sv. Frančiška na Zalah na pokopališču k Sv. Križu. — Pokojna bo tudi ohranjen lep spomin, hudo prizadetemu svojem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Promocija. Na komercialni univerzi L. Bocconi v Milanu je bil 25. oktobra promoviran za doktorja ekonomskih in komercialnih ved g. Branko Sotelišek iz Ljubljane. Čestitamo!

Ob spremembah v izhajanju listov je ostala »Domovina« neprizadeta in izhaja kakor doslej tedensko na osmih straneh. Prinaša veliki roman »Divjina cvete«, ki zbuja splošno pozornost, prav tako kakor odlično »pisanje povest«. »Nevadine« tu di krajsje novele in podlistke. V številki tega tedna je objavljena značilna novela francoskega pisatelja Maupassanta »Zajček«. Razen tega prinaša »Domovina«, kakor po navadi, raznovrsten poučni dobriš, politično kroniko in pa veliko križanko, ki jo od tedna do tedna z vneto rešujejo veliki in mali. »Domovina« se je v Ljubljani prav tako priljubila kakor na deželi. Narodna je malenkostna. Za poslednja dva meseca letošnjega leta znaša samo 4 lire.

Sprejem in policijsko službo. Uprava policije poziva vse predčasno upokojene, na lastno prošnjo izstopivše in vse druge v Ljubljani ali okolici se nahajajoče bivše orožniške podčastnike in orožnike, ki so zdravi, da se javijo za sprejem v eksekutivno policijsko službo pri poveljni policijske varnostnega zbora v Ljubljani — šentpeterska vojašnica, kjer bodo dobili vsa zaželena pojasnila.

Mega nas je zagnila in nas ne pušči več iz svojega gostega objema. Odkar nas več ne ogreva prijazno jesensko sonce, je hlad prav občuten. Na Vernih duš dan je živo srebro doseglo komaj 6,3 stopinje Celzija, večraj zjutraj pa se je dvignilo komaj nekaj nad 3°C. Ozračje je sicer mirno, vendar ljubivo in tudi barometer je nekoliko padel. Po starih kmetijskih pravih, ki se sudejo okrog praznika Vseh svetnikov, bi bilo moralo biti pač o Vseh svetnih grdo vreme, nakar bi nam zdaj sijalo sonce. Toda je že bolje, da je bilo obratno, kajti kmetje pravijo: Ako je dan Vseh svetnikov lepo vreme, bo drugo leto čudo žira. Če pa so deževni Vsi svetni, so pozimi hudi zameti. Vsi svetniki radi prineso kakke dni še vreme lepo, toda letos so Verne duše napravile zap'k sončni jeseni in nas zagnile s spokorniško belo haljo.

Specialni pouk modernih jezikov — prične v novih začetiških in nadaljevalnih tečajih dne 8. novembra. Dopoldanski, popoldanski in večerni oddelki. Odlična učna metoda. Vpisovanje dnevno. Zahtevajte prospekt. Specialni jezikovni pouk — v središču mesta — Kongresni trg 2 (v prostorih Trgovskega učnega zavoda).

Založba »PLUG« Vas vabi, da se kot redni naročnik naročite na njene redne knjige. Kot tak boste imeli znaten popust. Doslej so izšle: **Gele Jontes »SRECA NA OREPI-NAH«**, **Herman Melville »BELI KIT«**, novembra in decembra pa izideta oba dela velikega romana **Jona Steinbecka »SADAVI JEZE«** kot izredno izdanje je pravkar izšlo umetniško ilustrirano delo **dr. Janka Lokarja »GOZDOVI IN VODE VABLJO«** — Miklošičeva cesta 30 — tel. 44-42.

Stran 11. zgoraj — ljubezen ni »tenka«, je kvečemu plitka, površna ali pa morebiti tenkočutna, nežna.

Psychologija uči, da se nobena človeška lastnost ne poraja iz nič, temveč se razvija iz prirojenih nastavkov in človeški duševnosti. Kjer pa nič ni, še cesar pravico izgubi. Zato ni res, da bi ljubezen rodila nove astnosti, ki jih človek poprej ni imel. Tako namreč čitamo na 11. str. predzadnji odstavček. Ljubezen lahko samo dviga, vzgaja že dane, poprej nemara zakopane nastavke. Saj ne pravimo zaman, da je sožitje višjih duš enako najplemenitejši vzgobj.

4. in 5. odstavek na 12. str. kaže, da prevajalec ne vé ničesar o hedonskih, estetskih in drugih vrednotah in da so mu prijetnost, ugodje, lepota prazne besede. (Glej Veber, Očrt psihologije). In čemu priro dna čud? — isti odstavek. Čud je temperament, narava, kri. Je prirojena, torej naš vse prirodna.

V 2. sentenci na str. 13. izvemo, da ljubezen ni nič drugega kakor »miselna povezanost«. Samo to in nič več? Včasih pravimo: unitas multiplex — enota v mnogoterosti.

Nazadnje se vprašamo, kako naj razumemo »resnobne resnice«? Podobnih vprašanj po smislu bi mu lahko stavili še nešteto. Zakaj Pascalove »Misl« niso perfernost, temveč centralnost, globina. In te slovenskemu prevodu nedostaja.

Knjupno dobro ohranjene slovenske gramofonske plošče po najvišji dnevni cenil. EVEREST, Prešernova 44.

Lečosnje Vodnikove knjige izidejo konec tega meseca. Člani Vodnikove družbe prejmejo Vodnikovo pratio 1944 in Matičičevo lepo pripovedno delo »Petricina«. Članarina je določena na 24 lir, odpravina na 1,50 lir. Vsi, ki žele dobiti knjige, tiskane v omejeni nakladi, naj se nemudoma prijavijo svojim poverjenikom ali pa pisarni Vodnikove družbe v Narodni tiskarni!

Učete se strojeplaja! Novi eno-, dvo-, trimesečni dnevni in večerni tečaj prične 6. novembra. Specialna strojeplajna šola: Največja moderna strojeplajna. Pouk po želji dopoldne, popoldne ali zvečer. Vpisovanje dnevno. Informacije, prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

Važno za vsakogar sedaj in v bodoče je znanje knjigovodstva, korespondence, stenografije, jezikov, strojeplaja itd. — Novi dnevni in večerni tečaj prične 6. novembra. Izbra predmetov po želji. Učnina nizka. Informacije: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

Dar. Ob priliki godbe gospe in gospoda univ. prof. dr. Lušičkega je poklonilo stalno omizje 500 lir za brezdomce.

Učbenik za angleški jezik, ki ga je priredil univ. lektor prof. dr. Janko Kotnik bo izšel začetkom prihodnjega meseca v založbi knjižarne Tiskovne zaduge v Ljubljani. Kdor učbenik je imenovan knjigami (Selenburška 3) v naprej naroči do 30. oktobra t. l. ga dobi za 50 lir.

Z Gorenjskega

Vojno poklicno tekmovalje koroške mladine se je pričelo v torek v dvorani komorna glasbe v Celovcu. Na zboru sta govorila namodestni okrožni vodja Thälmel in pokrajinski mladinski vodja. Sodelovala sta mladinski pevski zbor in Schmidnerjev kvartet. K svečanosti so prišla predstavništva delovne mladine z vsega Koroškega in z Gorenjskega.

Na Golniku je državni propagandni urad iz Radovljice priredil 26. oktobra obdaritev ranjenecov. Sodelovala je vojaška godba, ki je razveseljevala ranjence s koračnicami in operetno glasbo.

Spodnjom Dravogradu se je poslovil poštni predstojnik Alfred Reiner, ki se je zadnji dve leti posebno prizadeval za izboljšanje SVA in Mežiški čolna in za gasilsko društvo. Uradno je premeščen v drug kraj.

Strelec iz Rožne doline so imeli nedavno svojo glavno skupščino in streljanje v spomin na severni fronti padlega tovariša Ludvika Kruschitza. Borovlje so že znano središče dobrih strelcev in so se kot take tudi tokrat izkazale. Celovški dnevniki v poročilu o delovanju strelcev pravi, da so na Koroškem danj vsi pogoji za dober razvoj tega sporta in da Koroška lahko zavzame častno mesto zraven Tirolske.

Porodili so se v Beljaku nadesetnik Avgust Töschler in Ana Zweinerjeva, podčastnik Arnold Jahoda in Ingeborg Zerkowitz, Jožef Klampferer in Avgusta Krieglava, rojena Strnadova. V št. Vidu Krieglava, rojena Strnadova, v št. Vidu Anton Seung in Alojzija Baharjeva, železnikar Peter Leitner in Lucija Nastranova, nadesetnik Rudolf Komr in Margareta Sravaja.

Na drugem simfoniknem koncertu, ki bo danes, 4. novembra v Celovcu, bo dirigiral prof. Hermann von Schmiedel. Za uvod bodo zaigrali novo skladbo koroškega rojaka Rudolfa Kattnigga. Delo je doživelo velike uspehe že v mnogih nemških koncertnih dvoranah ter se imenuje »Večerna glasba«.

Nadalje sta na sporedu Mozart in Haydn.

Pri delu se je ponesrečila 37letna posestnica Marija Ilgutz iz Linzenberga. Na njej se je plašil konj in si je pri padcu zlomila desno nogo. Z reševalnim avtomobilom so jo pripeljali v celovško bolnišnico.

Avtobus ga je do smrti poškodoval. V Velikonoči je avtobus v ozki ulici pritisnil ob steno šilketnega mizarskega mojstra Mateja Wolautschnigga in mu zdrobil prsni koš. Ponesrečenca so pripeljali v celovško bolnišnico, kjer je hudim poškodbam kmalu podlegel.

Smrt ga je rešila trpljenja. Pred dnevi smo poročali, da se je smrtno ponesrečil nameščenec Jožef Wagner. Več dni je bil mož brez zavesti, zdaj pa mu je smrt postala rešiteljica.

Nesreče, 14letni mizarski vajenec Alojz Jadrana iz Gospe Svete si je pri delu zlomil desnico, 39letni poljski delavec Jožef Biedermann iz Poitschacha si je na krožni žagi poškodoval roko. Ponesrečenca so prepeljali v celovško bolnišnico.

Spodnje štajersko

Sprejem zaslužnih Spodnještajercov v stranko. V graški deželni dvorani so se zbrali izbrani možje in žene iz vseh spodnještajerskih okrajev, ki jim je bila priznana čast sprejema v stranko in s tem v gardo Adolfa Hitlerja, od katere se v sedanjih vojni zahteva skrajna poštrevanost. Svečanost je bila polegšana z glasbo in s petjem. Okrožni vodja dr. Ulmerreither je zapisregel nove člane in članice okrožni zakladnik pa jim je izročil članske izkaznice in znake.

Novi jezikovni tečaji so se pričeli 1. novembra na vsem Spodnjem štajerskem v naslednjih treh skupinah: 1. splošni jezikovni tečaj, 2. tečajji po obratih in

Na ljubljanskem živilskem trgu je še vedno živahno, čeprav je zaradi bližajoče se zime vedno manj povrtnine

Ljubljana, 4. novembra. Gospodinjje tudi zdaj posvečajo mnogo časa obiskom na živilskem trgu. Dobro se zavedajo da trg tudi ne nekatera živila vendar bi bilo še mnogo težje sestavljati jedilnik, če bi ne mogli kupovati živil na jedilnik, če bi ne mogli kupovati živil na trg. Na prvi pogled se zdi, da bi gospodinjje lahko pogrešale še to kar jim trg sploh lahko nudil, kajti številne meštanke imajo zelenjavne vrtove tako da mešani sami pridelajo, kar je napredaj na trg. V resnici pa trg nudi precej več kar vedo gospodinjje, ki ga redno obiskujejo. Živilski trg ne privlačuje množice zama, zlasti ob tržnih dneh. Tako je bilo zelo živahno na njem tudi danes. Ob srečah sicer ni nikdar toliko blaga kakor ob sobotah in promet je manj živahen, vendar prihaja mnogo kupovalcev, če v zgodnjih urah. Tudi na trgu velja, da pred prejem, prej melje. Tako se kupovalci de 2. lahko še založe z razno povrtnino, ki je razprodana že v prvih tržnih urah, čeprav pridelalci ne prihajajo posebno zgodaj na trg. Zelo zgodaj pa morajo vstajati zlasti kupovalci svežega zelja, če hočejo prej čim prej na vrsto.

Sveže zelje prodajajo na trgu pooblaščenji prodajalci. Kakor navadno v zadnjih tržnih dneh: je bilo zelje tudi danes napredaj le v eni tržni lopi. Mestno tržno nadzorstvo je ponudilo trgovcu (Gospodarski zvezi) več lop za prodajo zelja, a danes niso bili tako založeni z blagom, da bi ga lahko prodajali na več krajih. Kdo imeli toliko blaga da jim ga bo kazalo prodajati na več krajih, bo prodaja šla hitreje od rok in ljudem ne bo treba čakati v vrsti po več ur.

podjetjih in 3. tečajji za mladino. V prvo imenovanih tečajih so tisti, ki ne pripadajo ostalim tečajem in so zlasti pripravljali, da se takih splošnih tečajev učijo cele družine. V tečajih po podjetjih se uče delavci poleg običajnega jezika tudi strokovnih izrazov. V mladinskih tečajih pa se poučuje mladina v okviru svoje organizacije. Na razpoko so različna pomagala. Tečajji trajajo 6 tednov, dvakrat na teden po poldrugo ur.

Zrtev nevarnega bika. Pri bikih mora biti človek vedno previden, četudi so na vidne poškodbe in se dajo voljno voditi za obroček v nosnici. K temu svavi nesreča, o kateri poročajo štajerski listi. Nekim kmet je vodil svojega dveletnega bika, na katerega je bil zelo ponosen, k premovanju živine. Spomota je postal bik nemiren in je z rogovi smrtonovarno poškodoval gospodarka. Kmet se je sicer vrnil v plitek ribnik ob cesti, toda podivjani bik mu je sledil in mu zadal nove poškodbe. Sosed je prihitel na pomoč in je bika sicer ukrotil, toda poškodovan gospodar je medtem že izdihnil.

Nesreče, 42letni Jakob Lorbek, posestnik iz Zincev, si je zlomil rebro in ima poškodovano lice. 36letni Friderik Hiesinger, valjar iz Maribora, se je ponesrečil na levi nogi pri prevajanju stroja. 14letni David Schoiswohl iz Maribora se je ponesrečil z najdeno patrono, ki mu je ramila levo nadelje. 13letna Friderika Pošova iz Razvanja se je poškodovala na obrazu, ker jo je podrl kolestar. Poškodovanci se zdravijo v mariborski bolnišnici.

Iz Hrvaške

Izpremembe pri večjih županstvih. Notranji minister je odredil, da se prenese sedež velikega županstva Cetine iz Omisla v Split in da se tej županiji priključijo osvobojeni kraji Trogir, Hvar, Kornič in Vis. Sedež velike županije iz Knina pa je bil prestavljen v Šibenik. Boka Kotorska ter otok Korula sta zdaj priključeni k veliki županiji v Dubrovniku.

Pri mednarodni pravni zbornici je bil namesto dr. Fuka imenovan protokolator dr. Andrija Artuković za predsednika hrvaškega državnega zastopništva.

Narod pomorščakov. Pod tem naslovom je graški dnevnik nedavno objavil daljši članek o Hrvatih. Odkar je jadranska obala od Sušaka do Dubrovnika tudi državno-pravno pripadla Hrvatim in so najvažnejša pristanišča in otoki zasedeni od Hrvatov in nemških čet, se pozivajo tudi Hrvat-ke hrvatske trgovske plovbe, čeprav vojne razmere še niso ugodne za razvoj te važne panoge hrvatskega gospodarstva. Po prevratu 1918 je plovba v bivši Jugoslaviji postala skoraj izključno monopol Hrvatov, katerim je s pridnostjo in spretnostjo uspelo povisati tožajo z novimi ladjami in z nakupom starih ladij. Zveze Jadrana so segale daleč po Sredozemlju in po Oceanih, da celo na Daljni vzhod in v Južno Afriko. Na Hrvatskem upajo, da se bo po sedanjih vojni razvila nova in srečna bodočnost jadranske plovbe in da si bodo hrvatski pomorščaki s svojo bistro spretnostjo priborili odlično mesto v novem svetovnem pomorstvu.

Rešitev iz ujetništva. Listi poročajo podrobneje, kako sta se minister za osvobodene pokrajine dr. Edo Bulat in njegov spremljevalec glavni urednik »Hrvatskega Naroda« Ivo Bogdan rešila iz ujetništva pri komunistih. Ko sta po badojevskem izdajstvu pohitela v Split, organizirani hrvatsko civilno upravo v Dalmaciji in sta se nato spet vrata v Zagreb, so ju zabilaj uporniki. V borbi ob blizu sta bila oba ranjena vendar so ju kmalu nato rešile nemške čete.

Zanimiva zbirka. Pri zamenjavanju starega papirja za cigarete je bil v Zagrebu nedavno dosežen velik uspeh. Oddanega je bilo 36.000 kg starega papirja.

Pridelovalci povrtnine, ki jo pridelujejo sami, so sorazmerno dobro založili trg, vendar je bilo precej manj blaga kakor v soboto. Blago je šlo hitreje v denar. Pri posameznih prodajalcih so se zbrale gospodinjje in v gruclah in so vneto posegale po blagu. Gospodinjje zdaj res niso izbirične. Željo za prav tako rade endivijo kakor ohrovt — ki se ga želo mnogo več — posebno v rumeno kjerabo, ko enie in zeleno kolobara. Najbolje je bilo česne še izbira med špinačo. Zdaj menda česna špinače belji metulca kakor je prej a leta, ko je pridelovalci niso hoteli prdatati na trg, če bi da cena ni krilla pridelovalnih stroškov. Tudi špinače pekajo zdaj gospodinjje izrežno mnogo. Do poldevca je razpredalo vse blago.

Če bi na trgu ne bilo napredaj drugega kakor kisel zelje in repa, bi bila vsak dan precej živahna kupčija. Tega blaga je stalno mnogo; zeljarjevi je letos še več kakor lani. Prejšnja leta so navadno prodajali kisel zelje le v okolični zeljarji iz Trnovega, Krakovega in s Posavja, zdaj pa dovajajo svoje izdelke tudi psemazni kmetje, ki so sprevideli, da je prodaja kislega zelja dober vir dohodkov. Danes so stalne gruč kupovalci pri vseh prodajalcih slega zelja in repe. Prodaja gre sorazmerno hitro od rok, da kljub živahnemu kupčevanju ljudem ni treba dolgo čakati.

Gospodinjje si želijo, da bi bil trg še nadalje dobro založen z gobami. Vendar gobe kupuje sorazmerno mnogo manj gospodinjje kakor n. pr. sveže zelje in drugo povrtnino. Ljudje še vedno ne zaupajo dovolj gobam; v kosteh jim tiči strah pred zastropljenjem in ne morejo se otresti starih predsodkov. Vselej, ko pičemo o živilskem trgu, bi bilo treba posebej naglasiti, da je prodaja gob na živilskem trgu pod stroгим nadzorstvom gobarskega strokovnjaka in da tržni organi zelo vestno skrbijo, da so vse gobe pregledane. Sleherna prodajalka gob na trgu mora prinesiti najprej nabrane gobe v tržno lopo, kjer strokovnjak pregleda gobe ter izroči prodajalki p-tržo lopo o pregledu. Stalni nabiralci gob so se zdaj že kolikor toliko izveščali, da ne prinašajo na trg mnogo starih, neuporabnih in črvihih gob, saj vedo, da bi jim slabo blago zaplenil. Vsek dan zaplenijo nekaj gob, a sorazmerno zelo malo res strupenih; večina zaplenjenih gob je manj vrednih, neokusnih ali prestarih užitnih.

Zdaj je napredaj skoraj največ kolobarnic in storovk. Vendar je še sorazmerno malo tako zvanih mraznic, n. pr. sive kolobarnice, ki jo gospodinjje poznajo pod imenom sivke. Redke so maslenke. Mnogo je pa rjavega zelja.

Branjevci niso posebno dobro založeni z blagom. Zadržne čase so najbolj prodajali krompir na nakaznice. Prejšnje mesece in tedne uvrščeno blago so še skoraj povsem razprodali; imajo je še nekaj česna in čebule, zato se pa posamezni tem bolj zalagajo z domačimi pridelki, zopet drugo pa prihajajo na trg samo ob tržnih dneh.

Obvestila „Preveda“

Dodatne nakaznice za osebe nad 60 let starosti
Pozivamo vse osebe starejše od 60 let (t. j. rojene pred 1. novembrom 1883 leta), da dvignje v dne 4. do 6. novembra — po možnosti osebno — vsak v svoji mlekarni novo dodatno živilsko nakaznico »D-Ste« za mesec november in december t. l. S seboj je prinesiti osebno izkaznico in navadno živilsko nakaznico, izdano od mestnega preskrbovalnega urada Ljubljana za mesec november.

Za upravičence, ki nabavljajo kot člani zavodskih družin živila na posebna nakazila, bo dvignili nakaznice predstavnikov zavodske družine pri Prevedu, Gosposka 12 I, soba št. 6.

Delitev živil na te nakaznice bo sproti objavljena v časnikih.

Beleznica

KOLENDAR
Cetrtek, 4. novembra: Karel Boromejski.
DANASNJE PRIREDITVE
Kino Metlica: Na počinčeah
Kino Sloga: Gospa Lusa.
Kino Union: Pročani stari očka.
DEZURNE LEKARNE
Danec: Dr. Kmet, Ciril Metcova 43, Trnkozy ded., Mestni trg 4, Ustar, Selenburgova ulica 7.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE
DRAMA
Cetrtek, 4. novembra, ob 16.30: Kavarnica, Red A.
Petek, 5. novembra: Zaprti.
Sobota, 6. nov. ob 16.30: Potopljeni svet, Red Sobota.

Godinci: Kavarnica. Komedija v treh dejanjih. Osebe: Ridolfo kavarnar-Lipah, don Marzio, plemič-Cesar, Eugenio, trgovec-Jan, Flam'nio-Raztresen, Placidia, njegova žena-Kraljeva, Vittoria, Eugenijska žena-Rasbergerjeva, Lisaura, plesalka-Danilova, Pandolfo, lastnik igralnice-P. Kovič, Trappola, Giovanni, Bertini, natakariji: M'čincski, Verdonik, Podgoršek; brivce-Gorinšek, kremlar-Blaž, Režiser: J. Kovič, scenograf: Ing. E. Franz.

OPERA

Cetrtek, 4. novembra, ob 16: Netopir, Red Cetrtek.
Petek, 5. novembra: Zaprti.
Sobota 6. nov. ob 16.: Thais, Red A.

Sprememba repertoarja. Zaradi obolenosti Franje Golobove, ki poje glavno partijo v »Orfeju in Evridiki«, je bila izvajana v torek 2. t. m. »Thais« in bodo pelj danes, v Cetrtek Straussovo opereto »Netopir«, namesto napovedanega »Orfeja«.

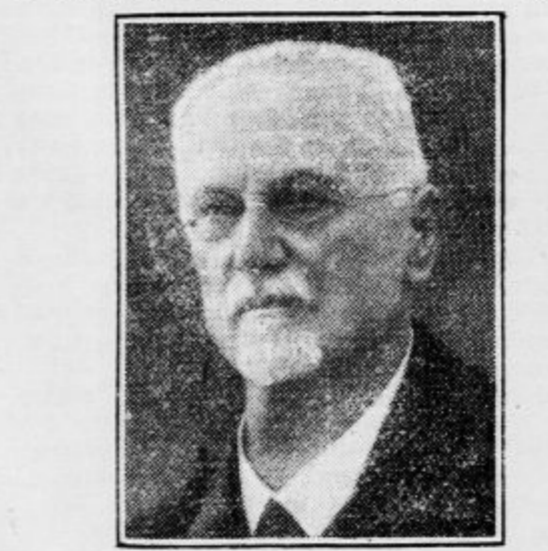
Straus« Netopir, Opereta v treh dejanjih. Osebe: Eisenstein-M. Sancin, Rozalinda-Mlejnikova, Alfred-Cuden, Adela-Ričičeva, Bilod-Jelnikar, Falke-B. Sancin, Frank-Janko, Orlovski-Drenovec, Ida-Japljeva, Melanija-Koširjeva, Zaba-Rus, Dirigent: S. Hubad, režiser: E. Frelih, koreo, graf: P. Golovin.

RADIO LJUBLJANA

Cetrtek, 4. novembra
8.30-9.00: Jutrarnj koncert. 9.00-9.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.20-12.30: Glasbeni uvod. 12.30-12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.45-14.00: Koncert glasbe za razvedrilo; igra Radijski orkester, vodi dirigent D. M. Sijancec, 14.00-14.15: Poročila v nemščini, 14.15-15.00: Popoldanska glasba. 17.00-17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15-17.45: Koncert kvarteta Fantje na vasl. 17.45-18.00: Narodopisno predavanje. 19.00-19.30: Slovenska glasba; igra Radijski orkester, vodi dirigent D. M. Sijancec, 19.30-19.45: Poročila v slovenščini. Poročila nemškega vrhovnega poveljstva v Italiji. Koncert Napoved programa za naslednji dan. 19.45-20.00: Mala medija. 20.00-20.10: Poročila v nemščini. 20.10-21.00: Koncert Malega orkestra, vodi Štefan Stenovic. 21.00-22.00: Opera. 22.00-22.10: Poročila v nemščini.

Smrt starega Ljubljancana

G. Ivan Skušek, ki bo danes popoldne ob 15. poromal iz kapele sv. Andreja na Zalah k večnemu počitku pri Sv. Križu, je bil šest med najstarejše Ljubljance. Spominjali smo se ga nekajkrat v »Jutru«, ko je praznoval častitljive življenjske jubileje, in prav go-

Kramljanje o vremenu

Nikar čudež ni, da se začno skrajšati vsi pogovori z znanimi kratkim dialogom o vremenu. Da, popolnoma naravno je, da se veselimo, če nam ni treba, da bi s seboj vlačili sukajo ali morali kam telefonirati zaradi dežnika, tja zopet zaradi pozabljenih galos; kar razumljivo se nam zdi, da pregovor s soselem prav pogostokrat posveča (da, tudi v Ljubliani) nekaj besed taki prkupni situaciji — kakor je tudi naravno, da smo vsaj nekoliko poučeni o slabi volji bližnjega nad skandaloznim vremenom.

Slabo vreme ni samo neprjeten dodatek življenju; čno pomeni več, v mnogih primerih tudi slabe kupčije. Na primer potnik je kratkoročno kriv za nastalo vreme. Slučajno pride k šču ob lepem, sončnem, toplim vremenu. Šef si bo mel rok in rekel: »Nič, prinesli ste najkrajšnje vreme! Saj pravim, kakor bi zaželi, prav sedaj moram zpolniti svojo zalogo!« — kako to prijetneje zveni, kakor tole: »Seveda, vse je tako gotovo! In vreme, ki vas spremlja, je kar strašno. Sicer se ne bom dolgo ukvarjal z vami, moja zaloga mi še zadošča...« — Poleg vsega obstoje tuj »memoralne« stroke, kakor n. pr. inštrudija dežnikov, ki najbrže odkrito špekulira s slabim vremenom.

Sicer ne bo dolgo trajalo, ko bomo o vsem tem rekli: »To je bilo le nekoč!« Zakaj že pred sedanjo vojno se je pojavil G. Johannsen. On je namreč, če je časopisni sploh verjeti, po dolgoletnih poizkusih končno izumil tako imenovani vremenski stroj. Nacelo je kar enostavno; sloni namreč na tem, da značno elektriko tako zrakarizira, da lahko človečeh pri dobrem vremenu dež, pri slabem pa sončno toploto in sijaj. In tako ne bomo v bodočnosti nič več izpraševali raznih zelenih reg in regulije, lastavic in zvezdnega neba, ampak bomo, kratko prebrali vremenski listek (»menu«), ki ga bodo določili časopisi za mesec dni ali več mescev naprej in od česar bosta imeli konfekcija kakor tudi gospodarstvo prav lep dobiček.

Samo ob sebi je razumljivo, da bo v bodočnosti mogla le vsaka država zase prevzeti to reguliranje vremena in ona bo najbrže postavila v čast in slavo vremenskega generalnega intendanta, v čigar predobroju bodo še bolj antisambirali kakor pri drugih diplomatih. Vsak stan bo moral rešiti velikansko pri-semsko neklačo, kajti iz vseh pokrajin bodo kar deževale prošnje in padale grožnje; sicer bo to tudi edina toča in dež, ki ga bo lahko reguliral. — V fatalizmu bo nastalo veliko in splošno nezadovoljstvo, kajti danes se vsak lahko malo pravi za Bogom, če mu ni ugodil, potem se bodo pa vsi obregovali ob vremenskega intendanta, če ne bo mogel popolnoma ugoditi želji vsakega poodinca. In ta služba bo postala tako vznemirljiva, da se najbrže ne bo nihče, kljub velikim dogodkom, trgal zanjo. Državljanjski zakonik bo dobil še dodatni zakon, ki bo začel samo vreme. Poleg vsega bodo vstajale zaradi tega samovoljne upravljanja vremena, kakor gobe po dežju, razne zveze za varstvo interesov značnega potovanja in tako za varstvo gospodarskih interesov, in tako, ki bodo črvalje interese damske konfekcije. Vse si bodo med seboj večno v lašeh.

Je pa to vendar že boljše, kakor da bi vsak sam napravil vreme. Kaj na bi iz tega nastalo, če bi se Peter jezil na Pavla ter mu s pomočjo tajfuna odgnil streho, ali bi se prokurist jezil na šefa ter ga dal po značnem vrtincu odnesti, ali pa bi nevoščiliva soseda enostavno učarala drugi točo na njen novi klubok in tako naprej. — Bodoče skrbi je sedaj lahko pripomorejo do mnogih noči brez spanja.

Hvala Bogu, da še nismo tako čaleč. Hvala Bogu, da upravlja vremenski resor še neka višja instanca, ki jo brez nadaljnega lahko

obtožimo, četudi se nam zdi, da se celo na upravičeno tožbo prav malo ozira. Bog bodi zahvaljen, da so pri tem mogoča še presenečenja in še nismo prisiljeni, da bi morali pogoltniti marsikateri vremenski ječilni listek. Prav za družinskega očeta je vremensko pre-rokovanje neka avtoritativna prilika, četudi večkrat ne ve, kako bo.

Nebo je pomladi azurno modro, naprti si v mirni dobi nahrbtnik in greš z otroki in vsa šaro v svežo prirodo. Že v slabi uri si prikoraš glad, kar je tudi smoter te vaje; prav domače se spustiš na pisan travnik, izložiš, odpreš steklenico vina, izumetničeno pravilno mrevariš kopuna, oluščih trdo kuhana jajca, se vrežeš ob skatlici sardin, odstraniš mravljinice s presnega masla, pogledaš nad vse blaženo in smeječe se rečeš: »Na zdravje!« in zvrneš kozareček... A... »Ali ni bila kapljica?« in že je najlepša nevihta, četudi še nisi prečvelil prvega grgljaja. — Torej že, da bi te vrag, moraš zopet pospravljati, zamatiš, zaviti, pri čemer prevrneš steklenico vina, drug stopi v maslo, ta pa prevrne sol, kar je seveda zelo slabo znamenje, kar se zdrbi kozarec, marmelada se razleze in namiznega orodja ne najdeš več. Nepobitno nastane polom, kajti tega so osuvali, tega hodili po kurjih očeh, in vsega tega je posebno kriva družinska glava, saj bi že prej to morala vedeti.

Če je pa v zgornjem jutru vse nebo preženo z oblaki in bi stavlil deset proti eni, da bo lilo kakor iz šafa, se naenkrat okoli popoldneva začne svetlikati in prikaže se sonce... tedaj se razlije jeza vse dotlej popolnoma vase utopljene družine na družinskega glavarja. Soproga je pikirana, otroci so mulasti, Ema bi se rada izprehajala, postopno se prikažejo zbadljivosti, očelna skrito, de-

loma zaradi bojaželjne narave bolj odkrito, in nesramni obrazi dobe nekaj zauršnic; vendar je najbolje, da vzameš po prvih uspehih te gverilske vojne klubok in pobežeš v kavarno, da ne postaneš tarča svoje soproje.

In kakšne skrbi ima ubogi družinski oče šele pri neviht! Štetil mora, koliko časa preteče med bliskom in gromom ter določiti, kje je zdajle nevihta in v katero smer se izgublja. Skrbeti mora, da so vsa okna zaprta, da ne nastane prepil, saj je vendar znano, da prepil privlači strela. Prižgati mora vse električne luči, kar seveda občutno zviša končni račun porabljene elektrike. Preprečiti mora vsako telefoniranje in paziti, da je vsak klubok in plašč v primerni bližini; v primeru, da trešči, in je treba hitro ubežati. — Tudi pri izprehodu mora vsak trenutek osliniti prst ter ga pomoliti v zrak, da potrdi, če slučajno ni pričakovati nikakega hujskega vetra.

Vendar se tudi na vremenske preroke ne moremo zanašati. Mogoče posežemo po habijevnosti. Če se da številka bližnjega avto-takšija deliti s trinajst, tedaj bo lepo. Al' pa žabo tako dolgo dražijo, dokler se ne pozvne na vrh lestvice; vendar absolutne zanesljivosti in verjetnosti tudi tukaj ni.

»Devet mesecev dežuje, tri mesece sneži in temu prav« sodra domovina.« je rekel Napoleon pri Waterloo, pa če je tedi napočeno trdil — saj le sedem mesecev dežuje, v nekaterih letih še manj — je vendar opominje vredno ponašanje, s katerim se more prnati to vreme, ko vendar razni narodi ostudno kolnejo, če le malo po dežju diši.

Sicer zavisi na svetu vse dobro, razpoloženje 'tak od vremena. Kakega pomena je šele vreme v zgodovini, v prometu, v sportu! In končno niso potresi in vulkanski zbruhi nič drugega kakor slabo vreme.

Spremembe v našem gledališču

V zadnjem času so se izvršile v vodstvu Državnega gledališča v Ljubljani nekatere osebne spremembe.

Z odlokom predsednika pokrajinske uprave je bil imenovan za pomočnika in namestnika gledališkega vodstva je upokojeni podpokovnik in je bil dolga leta vojaški kapelnik. V zadnjem času pred razsulom Jugoslavije je služboval pri vojaški godbi v Ljubljani. Že tedaj je pokazal živahno zanimanje za gledališče in je ostal kot glasbenik v tesnem stiku zlasti z Opero tudi pozneje, dokler mu ni bilo zaupano vplivno in častno mesto, v gledališkem vodstvu. Prepričan smo, da bo g. Herzog za stalil vso svojo strokovno razgledanost in svoje dobre zveze za uspeh in napredek našega gledališča.

Na mesto ravnatelja Drame je bil imenovan dosedanj glavni režiser opernega gledališča, profesor Glasbene akademije in Ciril Debevec (r. 1902) in je po maturi diplomiral na praški glasbeni in igralski akademiji, nato je dovršil še filozofsko fakulteto v Ljubljani. Med gledališke sodalce je vstopil leta 1927, leto dni pozneje je postal režiser in igralec. Kot igralec je ustvaril vrsto odličnih kreacij, ki so s svojimi govornimi in mimičnimi odlikami vtisnile globoko v spomin. Bil je Hamlet, Jago, Ivan Karamazov itd. Kot režiser se je uveljavil s predornim uspehom najprej v Drami, nato pa v Operi. Vse njegove režije odlikuje

dramaturško in estetsko tako temeljita in smotrna obdelava, kakor je dotlej nismo bili vajeni v našem gledališču. Prav zaradi tega je bil imenovan za profesorja na Glasbeni akademiji, kjer se pod njegovim vodstvom razvija po znanstvenih metodah naš igralski naraščaj. Novi direktor Drame je napisal o gledališču več kakor vsi drugi naš gledalski teoretiki in praktiki. V posebnih knjigi so izšli pri Tiskovni zadugi njegovi dejno podneti. Gledališki zapiski. V zadnjem času so izhajali njegovi duhoviti članki in operni izdaji Gledališkega lista, ki jo je sam ureval. Mnogi njegovi tehnični članki so izšli tudi v kulturni rubriki »Jutra«. Po vsem lahko rečemo samo to, da je v tem primeru stopil pravi mož na pravo mesto!

Višji režiser v Operi je postal po imenovanju g. Debeveca za direktorja Drame dosedanj režiser g. Robert Primožič. Našemu občinstvu, ki ga pozna ne le kot izkušnega režiserja mnogih priznanih opernih uprizoritev, marveč tudi kot uspešnega solista in igralca, ga ni treba posebej predstavljati. G. Robert Primožič je že dolga leta steber slovenske Operi in njenega vsakotletnega repertoarja. S svojimi sposobnostmi, veliko izkušnostjo in vztrajnim umetniškim delom si je pridobil splošno priznanje.

Čestitamo vsem trem uglednim gledališčnikom k njihovu imenovanju in jim želimo mnogo uspeha v prid slovenske gledališke kulture.

Vrtnar v novembru

Z novembrom smo vstopili že v trdo jesen. Dnevi so krajši, sonce naglo izgublja svojo moč in se pokaze le od časa do časa. Prevladuje slabo vreme, počasni pa se uveljavlja s stano in tihim mrazom tudi že zima.

Z novembrom nastopa čas za pospraviljanje vse vrtnine, ki ne prenese zime na prostem. Selaj moramo pripraviti zimsko shrambo in ob suhem, lepem vremenu spraviti vanje vse vrtnino. Za shrambo in prezimljanje izberemo predvsem najbolj in najbolj zdravo zelenjavo. Biti mora že dovolj zrela, tako da bo dolgo vzdržala in čim dlje ostala okusna. Korvnasto zelenjad kakor zeleno, rdečo peso, peteršilj, pore spravljamo že od konca oktobra naprej. Klor je te prideleke spravil prej, si je skodoval, ker se v pozni jeseni zelo razvijajo in pridobivajo na okusu in trdnosti.

Vrtnina najdalje vzirži v pravilno pripravljene prezimovališča na prostem. Zasipe, zalope in nastpe pripravimo na prostoru, ki je suh in leži v zavetju. Shrambe na prostem imajo le to napako, da je jemane shranjene zelenjave ob slabem vremenu iz njih težavnejše. V tem pogledu je za shranjevanje vrtnine premernejša klet. Klet, pripravna za shranjevanje vrtnine, ne sme biti pretopla. Potrebno je tudi, da se jo da primerno zračiti. Prevelika toplota je namreč shranjeni vrtnini škodljiva. Vrtnina poganja nove liste, kar gre na škodo trpežnosti in dobre okusa. Toplota v kleti naj se giblje redno okoli 5 stopinj Celzija. Čim se dvigne višje, moramo klet zračiti.

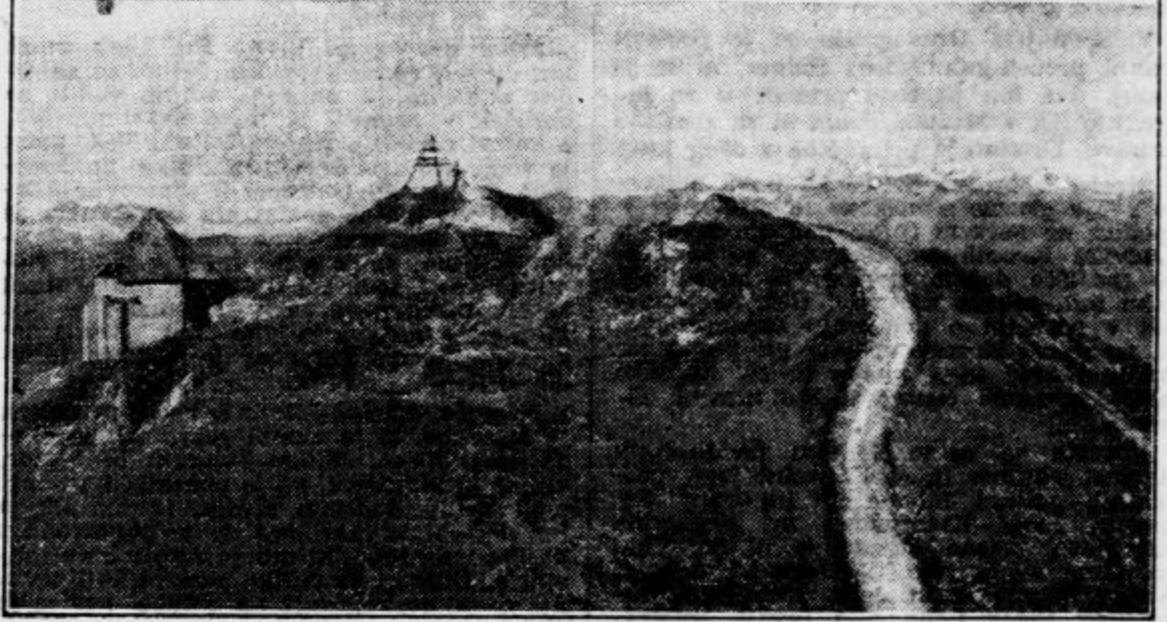
Za shranjevanje zelenjave je najprimernejša netlakovana klet. Zrak je v njej vtižen in svež. Vso korvnasto zelenjavo spravimo v vtižen pesek ali vtižno peščeno vrtno zemljo. Iz nje moramo odstraniti vse gnjilice sestavne dele. Peščena plast, ki nam služi za vlaganje, naj bo 30 do 40 cm vsoka in vedno enakomerno vtižna.

Za zimsko shrambo nam služi tudi topla greda, iz katere spravimo selaj spomladaj vtiženi gnoj. Topla greda je primerna zlasti za endivijo in razne saditke, ki jih bomo rabili za vzgojo naslednje leto. Kdor ima toliko prostora, da ne izrabijo vsega za spravilo vrtnine, naj izprazni tople grede čim bolj zgodaj. Tako bo čez zimo poglnel ves škodljiv mrčes.

S spravljanjem vrtnine bomo imeli od dneva do dneva več praznih gredic. Najboljše je, če jih takoj grobo prekopljemo, gnojimo z apnom in pustimo zemljo ležati prosto v gredah vso zimo.

S setvami smo končali že prejšnji mesec. Le redko kje sejejo tudi v novembru. Po nekod pa je vendar navada, da izrabijo tudi ta mesec za setve. To velja posebno za zemljo in podnebje, kjer ni mogoče februarske in v začetku marca sejati vrtnine, katere seme zelo dolgo kalj.

Gore rastejo in potujejo

Cerkvica tik pod vrhom Dobrača

Opazovanja Vzhodnih Alp v zadnjih letih kažejo, da so gorotvorne sile v alpskem ozemlju mnogo bolj žive, kakor so ljudje še pred kratkim domnevali. Merjenje višin posameznih vršacev je že pred leti prineslo velika iznenadenja. Posebno so presenetila odkritja v nekaterih skupinah Visokih Tur, kjer so v zadnjih šestdesetih letih nastali štirije novi vršaci, ki presegajo danes 3000 metrov, dočim so prej veljali za manj kakor 3000 metrov visoke. Drugod so zopet dognali, da ležijo temena gora nekaj metrov nižje, kakor so navajale prejšnje ugotovitve. Poznavalec geologije Visokih Tur pravi, da gre do višinske spremembe brez izjeme na račun tektonskega značaja Visokih Tur. Točke, na katerih se vršijo premiki, so se po vsej verjetnosti ločile od svoje podlage in se vlekle ter še danes ne mirujejo. Nasprotno, podoba je, da se živahneje premikajo nego kdaj koli prej. S tem, da so nekateri vršaci danes dvignjeni nad svojo prejšnjo višino, drugi pa so se pogreznil, se nam kaže vsa sodobna slika alpskih tvorb. Sile, ki so v terciarni dobi dvignile posamezna gorovja, so danes prav tako gibljive kakor v davni! Iz tega izhaja, da alpski svet še danes nima dokončne oblike.

sproči gorstič plaz. Vsako pot, kačer pot, stanejo napetosti v skalovju prevelike, se loči od njih plast kamenja v obliki plaz in vsakdo lahko vidi, da se razpoke na Dobraču širijo od leta do leta.

Iz širine teh razpok sklepajo prebivalci nove plazove, čeprav traja vóših več let ali celo stoletje, preden se plaz zruši v dolino. V pliberskem rudniku, ki je le nekaj kilometrov oddaljen od Dobrača, so najnoveje premike izmerili pred nekaj leti. V nekem delu rudnika so dognali, da se posamezne plasti premaknejo za en milimeter letno. Na prvi pogled se zdi, da je to popolnoma nepomembna stvar. Pomisliti pa je treba, da se vzporedno s takšnimi

Mnogo opazovanj je, ki potrjujejo sodobna gibanja v alpskem svetu. V bližini Beljaka leži na pr. vsem znani Dobrač, močna gora, ki pada s strmimi stenami proti dolini. L. 1348 se je tukaj utrgal plaz, o katerem poroča opat Floriamun iz Podklostra, ki je doživel nesrečo kot očividec. Plaz je bil tako silen, da je zasul 17 vasí. Pod tem plazom iz leta 1348 pa leži še drugi plaz, ki sega v predzgodovinsko dobo. Južna stena Dobrača pada na nekaterih mestih skoro navpično proti dolini. Te strmine kažejo mestoma cel s'istem razpok, ki tečejo vzporedno s padajočimi stenami. Razpoke delijo goro v razmeroma tanke plasti, ki niso v spodnjem delu skoro nič več povezane med seboj. Če se na tem področju začno gorotvorni premiki, kakor so to na pr. dokazali v bližnjem Piberku, zadošča že čisto majhna strmina stene, da se

Begunjsčica v svojem zimskem oblaku

Kultura

Schopenhauer

Zanimanje za modroslovne nauke velikega nemškega misleca, pred dobrimi 155. leti v Danzigu rojenega in l. 1860. v Frankfurtu umrlega Arturja Schopenhauerja je ostalo tudi v sedanjih časih večje, kakor za filozofijo kakega vsaj na videz življenju oddaljenega logističnega modroslovca. Čeprav stoji danes nasproti pasivnemu opazovalcu in pesimistu, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista, ki vidi v bolestih in mukah osnovni zakon življenja, dejaven, bojevit človek, voljan, da po svoje uredi svet, je vendar filozof »sveta kot volje in predstave« mnogo čitan; kdo ve, ali ne bo svet odkril prav danes še več sočvočja z njegovo filozofijo! Nedavno je izšla v Garzantijski zbirki »I filozof« knjiga o Schopenhauerju, sestavljena iz obsežnega opazovalca in pesimista,

Poleti v velike višine

V vojni in v miru so prednosti letenja v stratosferi v primeri s poletom v nižjih višinah tako veliki in preprečevalni, da so energični napori letalstva ter industrije za razvoj stratosferskega poleta popolnoma upravičeni. Medtem ko so v prvi svetovni vojni dosegla letala povprečno višino do 6000 metrov, je ta višinska meja danes že davno prekoračena. Italijan Pezzi je že leta 1938. s svojim specialnim letalom dosegel svetovni višinski rekord v višini 17.033 m.

Prednosti, ki jih nudi stratosferno letalo v primeri z vojnimi letali, so jasni in ležijo na dlani. Stratosferni bombniki se lahko umaknejo protiletalskemu topništvu ter neopazno dosežejo zaželjeni cilj. Prav tako lahko izvršijo svojo nalogo tudi iz vidniške letala v velikih višinah. Lovci za velike višine se s svojo hitrico lahko dvignejo nad sovražnika in si ustvarijo primerne pozicije za napadanje. Za civilno in vojaško letalo pa so enake važnosti ostale prednosti letanja v stratosferi. Tam ni vetrov, ki motijo letala med poletom, tudi ni oblakov in ne nevarnosti, da krila poredenijo. Mogoča je nadalje nemotna astronomska navigacija, večja brzina poleta, boljše gospodarstvo z gorivom in popolna sigurnost pri poletu čez visoke grebene. Če polet v višini 6000 metrov prinaša izključitev motilnih nevarnih vremenskih vplivov. Vsekako pa velja, preden letalec doseže stratosfero, kakor tudi potem, ko je višinski polet končan, premagati nekatere težave, vendar to ni tako neizvedljiva reč.

Zmanjšanje kisikovega pritiska vzporedno z višino je tisto vprašanje, ki predstavlja za človeka in za stroj najvažnejši problem višinskega poleta. Storitnost normalnega motorja doseže v višini 6000 metrov komaj polovico zmogljivosti med zemljo in to višino. Stroj, ki mora za zgorevanje pogonske snovi sam načrpati potreben zrak, je pri zunanjem pritisku polovice atmosfere sposoben zajeti samo polovično količino zraka kakor pri pritisku ene atmosfere, vsrka torej samo polovično količino kisika. Srednji pritisk plinov za zgorevanje in storitnost motorja pade zaradi tega za polovico. Za višinski polet je torej potrebno, da je aparat preveden s kompresorjem, kakršne imajo dirkalni avtomobili ali pa mora imeti takšen cilindar, ki mu tudi v velikih višinah navzlic manjšemu zračnemu pritisku dovaja isto količino zraka kakor v neposredni bližini zemlje.

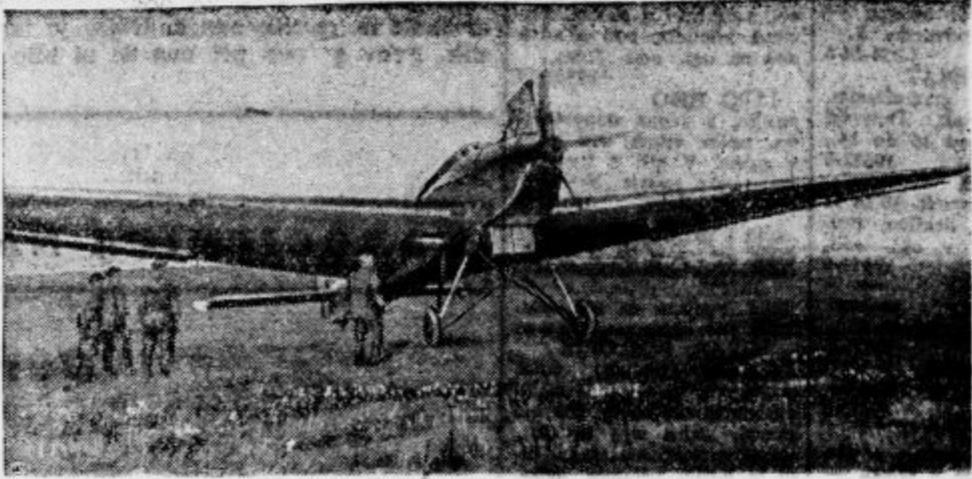
Upoštevanje vsa ta izkustva, imajo višinski motorji tipa Junkers-Diesel že več let izdelane posebne turbine za izpušne pline. Pri nekaterih letalskih tipih se je izkazalo to vprašanje za posebno koščljivo, ker dosežejo temperature izpušnih plinov, ki že

nejo turbine, ne samo 600° Celzija, kakor je to primer pri Dieslovem motorju, ampak celo 1000° C. Vendar se lahko reče, da je praksa v tem pogledu pokazala tehniški pravo pot. Graditelji letal za višinske polete so si pomagali z raznim praktičnimi iznajdbami, ki se uporabljajo več ali manj individualno.

Popuščanje kisikovega pritiska pa tvori tudi najvažnejše medicinsko vprašanje višinskega poleta. Človek potrebuje za zgorevanje na energijah bogatih hranil v telesnem stanjevišju kisik, kakor se to dogaja v motorju za zgorevanje. Energija, ki se pri tem zgorevanju sprošča, daje telesu toploto ter ga napravi sposobnega za delo. Če organizmu zmanjka kisika, postane telo neoporno in peša. Pri normal-

menitvi letalskih ploskev je treba poiskati pravilno razmerje med lastno težo, balansom in hitrostjo poleta. Pojemajota zračna gostota sili letalca še k drugim ukrepom.

Mehanični učinki zmanjševanja zračnega pritiska na človeško telo do stratosferne meje niso nič nevarni. Plini, ki se nahajajo v drevesju, se sorazmerno z zmanjševanjem pritiska raztegnejo in trebušna mreža se sama od sebe pomakne višje. V ušesnih votlinah, v čelni duplini in v čeljustih občuti letalec pri dviganju in spuščanju svojevrstne bolečine, in sicer posebno tedaj, če je normalno izenačenje v nosnicah in v žrelu zaradi znižanja oteženo. Za vsak polet v stratosferi se mora letalec pripraviti po vseh pravilih. V mo-

Junkersovo stratosferno letalo

nem poletu v višini 2000 do 3000 metrov se te stvari še ne očitujejo posebno. Če se pa letalec dvigne višje, reagira človeško telo na ta način, da jame hitreje dihati, obenem pa se v njem pospeši krvni obtok. Pri prekoračenju višine 4000 m je treba že skrbeti za nadomestilo manjkajočega kisika. Pomanjkanje kisika se izraža z mošnjami v očeh, ušesih, možganih, z oslabitvijo volje in z nepopolnim delovanjem mišic, kar vse skupaj označujemo z besedo »višinska bolezen«. Pri dviganju v še večje višine se delovna sposobnost še bolj skrči. Moči popuščajo, zavest gineva in med višino 6000 in 8000 metrov se poloti človeka brezbriznost, potem ga objame nezavest in če bi vztrajal ter silil nad 8000 m višine, bi brezposojno umrl. Ker pa vsi ti nedostaki izvirajo zgolj iz pomanjkanja kisika, se da temu pomagati. To se dogaja na ta način, da si letalci v trenutku, ko se dvignejo nad 4000 m višine, nadenejo dihalne maske, ki jim dovajajo dovolj čistega kisika.

Pri gradnji stratosferskih letal se torej morajo graditelji ozirati na človeški organizem in na zmogljivost strojev. Pri obre-

dnih stratosferskih letalih so letalci ločeni od vnanjega sveta s pomočjo posebnih kablin za višinske polete. Ta kabina jih ščiti pred previsokim zračnim pritiskom. Poleg tega nosijo posebne obleke zoper prehud zračni tlak. Za civilne polete v stratosferi pride seveda v poštev samo višinska kabina, v kateri najde potnik vse udobnosti, ki jih je deležen že v normalnem potovanju po zraku.

Mrzla smrt

Pozimi — in posebno na bojišču — se množijo smrtni primeri zaradi mraza. Vojake in turiste zasipajo snežni plazovi ter jih ni mogoče rešiti niti v primerih, ko so izklopali presoneščene kmalu po nezgodi. Vzrok da nastopi smrt, je povečini preveliko ohlajenje človeškega trupla. Natančen vzrok smrti seveda s tem še ni dovolj obrazloženo. Stari postopki merijo vsi na to, da se takšni ponesrečenci prehitro ne ogreje. Pri poskusch, ki so jih napravili nemški zdravniki, v novejšem času, pa se kaže zgolj popolnoma drugačni rezultati.

Poskusni objekti v tem primeru seveda niso bili ljudje, ampak živali. Te so v vodi precej časa ohlajevali in so pri tem ugotovili, da nastopa tako zvana »mrzla smrt« domnevno zaradi pomanjkanja kisika. Pri nizkih temperaturah namreč hemoglobin, snov, ki daje krvi barvo, ni več v stanju odajati kisika tkaništvu.

Ko so iskali učinkovite metode, kako bi rešili poskusne živali pred smrtjo, se je pokazalo, da je mogoče živali rešiti samo tedaj, če so jih kolikor mogoče hitro ogreli, boljše da se je to zgodilo s kopeljo 40 stopinj Celzija, ali pa z obsevanjem s kratkimi valovi. Dobre učinke so dosegli tudi z vbrizgavanjem sladkorja v kri, ki znatno podpre in pospeši krvni obtok.

Uspeli, doseženi s to metodo, kažejo, da pače v ugodnih primerih odstotek umrljivosti od 78 na 35%, torej pod polovico! Važna ugotovitev je tudi, da pri teh poskusch nikoli ne nastopijo krči. Seveda, pripominja medicinski glasnik, ki piše o tej stvari, je zaenkrat še preuranjeno sklepati iz teh poskusov z živalmi o učinkovitosti silnih metod pri človeku.

Edvard Feuchtersleben

Imeniten gospod je prosil nemškega pesnika, zdravnika in filozofa barona Edvarda Feuchterslebna (1806—1849), naj mu posodi prvi del svojega slovitega dela: »Svojstva nemških klasikov«. Osem dni pozneje je dostojni gospod knjigo vrnil z iskreno zahvalo in ga obojem prosil, naj mu posodi še drugi del istega dela. Feuchtersleben, ki je bralca učene knjige dobro poznal, mu je ponovno poslal prvi del iste knjige. Teden dni pozneje mu je marljiv čitatelj poslal tudi dozdavnji drugi del knjige s pripombo, da mu je drugi del še bolj ugajal od prvega in ga je obenem naprcil, kar se za tretji del iste razprave. Feuchtersleben je uganil dobro in mu še enkrat poslal v čitanje prvi del. To komedijo je učenjak ponovil še desetkrat, ne da bi bil bralec opazil, kaj se dogaja.

Ko je neutrudljivi meč ob knjigi prečital še deseti del, se je v pisnu še enkrat pristrčno zahvalil za uslugo in pristavil, da mu je posebno deseti del izredno všeč, in sicer zato, ker je po njegovem ta del vseboval jedrnat vsebino vsega, kar je obravnavalo prejšnjih devet zvezkov.

Naročite se na romane DK!

To je rekel takisto, kakor da bi bil pozabil vse svoje zaničevanje do izdajalcev. »Cicer pa vobče ne razumem, kaj imamo proti Petru,« je menila Izabela, »in konec koncev je on tisti, ki je ustrelil kunca, ne kdo drug.«

»Tako je. Pa tudi ne verjamem, da bi svojemu očetu kaj povedal o tem jutrnem obisku pri nas. To je storil kar sam od sebe.«

Matj Owensova si je dala očitno še preračuna dovedati, da sme sprejeti darilo. »Samo gorčični obliž še pripravim za Jožeta, pa stopim venjak in se mu zahvalim.«

Stratosferni letalec v svoji opremi

Z badoglijevskimi topovi nad slovensko mesto

Iz Kostanjevica na Dolenjskem nam pišejo konec oktobra:

Od lanskega leta, ko so komunisti zažgali naš slovti grad, in od letošnje pomladi, ko so upostlovi cerkev Marije Pomočnice na Silnovicah, je vladal pri nas priličen mir. Večje nesreče so nam bile prihranjene do kapitulacije Badoljeve vlade. Pri tej priliki je vsa tukajšnja badoljevstva posadka zbežala v Novo mesto, kjer se je predala svojim zaveznikom, razbojniškim komunistom.

Toda mesto ni ostalo brez zaščite, kajti komunisti si niso upali pokazati se v mestu, ker je bila tam močna domobranska posadka. Pač so se posamezne izvidniške včasti približale mestu, toda z otoka, k mor se je zateklo mnogo ljudi, so nepovabljenogostve vedno odpodili z učinkovitimi ognjem. Razbojniki so se v svoji onemogljivi zmi znešli nad mestom s tem, da so s hruba Kičera, kjer je prej stal evharistični križ, obstreljevali a težkimi strojnimi topovi »reko mošta na otok. Kmalu po so si vzeli na pomoč tudi badoljevsko topništvo, ki je pošiljalo svoje granate v mesto. Obstreljevanje je trajalo polnih osem dni in je povzročilo

znatno škodo. Predvsem je bila porušena žola, ki so jo granate zapalile in razrušile do temelja. Od nje je ostalo le nekaj golih sten, ki ohgne strel v zrak in kažejo obupno sliko razdejavanja. Močno je prizadeta tudi bivša Gačeva hiša, ki je bila podaj svojina Emone. Tudi župnišče je precej poškodovano od zadetkov, takisto hiša gostilničarja Kuntariča, ter nekoliko drugih postopaj. V splošnem je le malo hiš, ki bi ostale nepoškodovane, le da gre v večini primerov za manjše poškodbe na strehah, ki se bodo dale popraviti z razmeroma majhnimi stroški.

Človeške žrtve na vsi srečo niso znatne. Med obstreljevanjem vseh osmih dni je bila usmrčena le ga. Josipina Bertoli, kakor smo že poročali, in dvoje otrok. Nekoliko prebivalcev je razen tega zadobil lažje ali težje poškodbe. Prebivalstvo trdno upa, da je bil to zadnji udarec razbojnikov proti mestu, ki so ga prej ustreljavali skorvo ves čas italijanske zasedbe, in da so za vselej minuli časi, ki je pri Sv. Mohorju poslovalo tolovajsko sodišče in ko so na Kičeru pobljali ljudi kar na debele.

Sodba v Bagdadu

Kako je modri kalif zadostil zakonu o kamenjanju

Zlatni kamni so kakor zvezdice na nebu; ne moreš jih prešteti. Poleg diamantov, ki so jih že stari Rimljani dobivali iz Indije in ki so tudi v Uralu in v Braziliji, so ljudje od nekdanj čenili tudi bisere. Lov na bisere je imel že v starih časih neprekosljivo mojstrstvo na zapadnih obalah otoka Cejlona. Pa tudi v severnem teku reke Dvine in njenih pritokih so že davno pridobivali bisere. In prenekatera dragocena ruska ikona in bojarsko oblačilo sta bila posuta z biseri iz reke Dvine.

V Burmi so nahajališča rubinov; v Siamu pridobivajo modre safirje; v Perziji, Turkestanu, Braziliji in Uralu pa so in še kopljeje vinkorumenne, modre in rdečkaste topaze; Avstralija je bogata skrivnostnih opalov, ki baje prinašajo nesrečo tistim, ki jih nosijo...

Zlatni kamni so bili od nekdanj v posesti bogatcev tega sveta. Vselej so se radi stekali v roke tistih srečnežev, kter že od nekdanj domujeta bogastvo in moč.

Kakšno korist pa prinašajo prav za prav lastnikom?

Namesto odgovora na to vprašanje vam bom povedal zgodbo, ki se je nekdo primerila v Bagdadu. Prvi, ki jo je zapisal, je bil neki ruski novinar iz Odese v času prve svetovne vojne, njemu pa jo je povedal roman, ki se je bil iz Meke povrnil v domovino.

... V Bagdadu je vladal kalif, ki je bil svojim podanikom strog, a moder vladar. Njegova modrost in resničnost so se še danes omenjala v premožnih zgodbičah, ki krožijo o njem med ododnimi ljudmi, v spomin nanj, ki že davno spi nevdramno spanje v svojem dragocenem sarkofagu.

Kalif je bil še mlad vladar, ko je na pritisk in na prigovarjanje velikega vezirja, ki je v starih letih postal čez mero čednosten, podpisal zakon o morali. Ta zakon je spetval čednostne in krepostne ljudi, vseboval pa stroge, da, prestroge kazni za ljudi, ki bi se pregrešili zoper moralo. Posebno ženskam so bile dolečbe zakona nenaklonjene, saj so vsebovale kazni zoper petje, zoper ples in zoper tiste grešnice, ki bi se pomanjkljivo oblečene razkazovale v javnih prostorih pohotnim očem...

Nekega dne je bagdadska policija aretirala v nočnem zabavišču mlado in lepo dekle, ki je plesala v sami tenčeli in razveseljevala zabavoželjne goste. Mnilo je k'raj teden dni, odkar je bil kalif izdal zakon zoper moralne pregreške. Strogi policaji so plesalčico prepeljali v sodne zapore, o prestopku mladenke pa obvestili strogega kalifa. Le-ta se je odločil, da bo grešnico, ki se je bila prva pregrešila zoper novozidani zakon, sodil sam. Ko se je bil naslednjega dne pripeljal pred sodno palačo, očet v slavnostno, z dragimi kamni bogato okrašeno oblačilo, ga je tamkaj hrupno pozdravila zbrana množica meščanov, ki so popadali pred svojim vladarjem na tla, glasno zahtevajoč, naj gospodar pohujšljivo žensko sodi in obsodi.

Sodni zbor je bil sestavljen iz samih najuglednejših bagdadskih mož, ki so se po zgledu svojega vladarja udeležili prve sodbe po novem zakonu v slavnostnih oblačilih, okrašenih z biseri, sasnji, diamanti in briljanti. V dvorani se je trla množica radovednih poslušalcev, ki so pričeli, da bi silili iz ust premodrega kalifa strogo sodbo.

Takrat so pred velmože pripeljali plesalko takšno, kakršna so bili pograbili v nočnem zabavišču. Bila je odeta s tenčicami, skozi katere je prosevala zorna mladost. Kalif je ostrmel nad lepoto mlade grešnice, ki je obstala, po vsem telesu trepetaje, pred strojnimi sodniki.

Ko je bilo zaslišanje končano in mla-

denkin prestopek zoper kalifov zakon pjasnjen, je mladi kalif sklonil glavo, pokrito s turbanom, na katerem je kakor zvezda jutranjica blestel prekrasen, velik diamant. Vsi poslušalci v dvorani so umolkli in s pritaženim dihanjem pričakovali, kakšno sodbo bo izrekel kalif. Vladar Baglada pa je dolgo razmišljal. Končno pa je položil roko na koran, in v očeh mu je zaigral hudomušen ogenj, ko se je obrnil k velikemu vezirju in ga vprašal na ves glas:

»Kaj predpisuje zakon, veliki vezir?«

»Kamenjanje!« je odgovoril veliki vezir. »ženska mora biti kamenjana, ker je prekršila tvoje postave, o vladar!«

»Kamenjana naj bo!« je nato dejal veliki kadi, ko se je srečal z vprašujočimi kalifovimi očmi.

»Kamenjana mora biti!« je vzklknil predsednik bagdadske policije.

»Kamenjana!« so pritrdili vsi ministri drug za drugim.

Kalif je poljubil koran, nakar je dvignil roko in izrekel v smrtno tišino tele besede:

»Zgodi naj se, kar predpisujejo postave!«

Komaj je spregovoril, že je strgal s turbana zlatni kamen in ga vrgel v devojko. Diamant se je ujel v gube devojkine tenčice, nakar se je strikjal pod njene noge.

Veliki vezir ni mogel ugovarjati zoper to dejanje, saj je zakon, ki ga je bil še pred tednom predložil kalifu v podpis, prevedel za nemoralna dejanja kamenjanja, ni pa določal obliko kamenjanja. Ostramočen nad tem, da je pomanjkljivo sestavljen zakon, je s tresočo se roko strgal s turbana prekrasen rubin in ga po kalifovem zgledu vrgel v lepoticu, ki je v samih tenčicah trepetala pred stroгим sodnim zborom. In glej! Tudi rubin se je ujel v gube devojkine tenčice, nakar se je skotail pred njene noge.

Vezirjevemu »kamenjanju« je sledilo »kamenjanje« velikega kadija; ta je vrgel v mladenko najlepši safir, ki ga je takrat premogel Bagdad.

Policijski predsednik ni hotel zaostati in je vrgel v lepoticu krasen smaragd, ki ga je strgal s svojega turbana.

Ta modra kalifova razsodba je zadivila množico v dvorani. In vsakdo od uglednih poslušalcev, ki je imel na turbanu večji ali manjši dragoceni kamen, ga je strgal s pokrivala in ga vrgel v mladenko. In pred mladenkine noge so deževali mali turkizi in drugo zlatno kamenje...

Zakonu je zadoščeno! je končno dejal kalif, vstal s sodnega prestola in se odpravil v svoj dvor.

Zgodba pa ne povč, je-li kalif s to mladenko, ki je na ta način obgatala, okrasil svoj bagdadski harem ali ne.

Najmanjša ura na svetu

Urar Camille Pesternets iz Saint Tronda v Belgiji, ki je pred leti v mek prstan izdelal najmanjši uro, je zdaj po triletnem neutrudnem delu izdelal še manjšo urico. Tudi nova »najmanjša urica na svetu« je namesto drugega kamena vdelana v prstan.

32 dni brez hrane

V razvalinah neke hiše v Bruslju, ki je bil zadnjikrat hudo prizadet po letalskem napadu 7. septembra, so našli živega zajčka, ki je bil 32 dni zastv brez hrane in pitja. Nekaj minut je sicer preteklo, predem se je živalca navadila spet na dnevno svetlobo, takoj ko je dobila prvo hrano, pa je postala spet živahna.

»Ali je kdo tu?« je vprašala Izabela. Nič odgovora; je sledovi smučk so pripovedovali o dobrotniku, ki je bil prišel izpa Volčjega hriba in spet odšel.

»Moj Bog,« je vzklknila gospa Owensova, »fant je moral biti tu že pred petimi zjutraj. Okrog poti šestih sem bila jaz pokonci, pa je bila molža že opravižena. Vest mi ni povsem mirna zastran tega; ne vidim pa, kako bi si mogli sami pomagati, in to so edini sosedje, ki jih še imamo.«

Izabeli je bilo takisto, kakor da bi se ji ob pogledu na zložno in zadovoljno zvečajoč živali zvalilo težko breme z ramen na tla. Owensova kašo, ki se ji je bila tolikanj zamerila, je danes s slastjo pojedla, zlasti se, ker je mislila na pogreto kunčjo obaro, ki jo bodo imeli za kosilo.

Pa tudi Jožetu je šlo na bolje. Nič več se ni tako nemirno premetaval v postelji. Spal je po navadi dolgo in mirno. Šlor je še kašljal, toda njegov kašelj je bil zdaj rahlejši in manj mučen. Skratka: svet se Izabeli ni zdel več tako brezupen kakor den poprej. Ko je šla spat se je namerila, da jutri prazeneti Petra, preden jo bo utegnili na smučkah pobiti na Volčjem hrib. Še v polnu se je smehljala, ko si je z mislija njegov opustil obraz. Toda nadci ji je klavrtovo spodstrel. Zdečo se ji je, da je komaj legla — pa je matj že v tretje v kašalja.

Genoveva Fox: 26

DEKLE Z MEJE

Roman

»Si vse to sama napravila?« je nato ogorčeno vprašal in pokazal z roko po gazi, ki je spajala hišo s skednjem.

»Ne, Jožef mi je pomagal. Pa je dobil vročico, ker ga vrat boli, in mati ga je spravila v posteljo.«

Peter, ki je že odmetaval debele gruce snega, je odložil lopato, vzel iz žepov dva kunca in ji ju pomolil.

»Na, vzemi, Jožef potrebuje krepke kunčje juhe, ti pa grizljaj mesa, da dobiš spet nekaj barve v lica.«

Izabela je zmajala z glavo.

»Mislim, da ne smem sprejeti.«

Toda Peter je silil:

»V gozdih jih je toliko, da jih ne more zmanjkati.«

»Vem, ali —«

Peter ji je pogledal naravnost v oči:

»Vid's, mislim, da bi vam lahko pomagal, kadar ste v taki zadregi. Čeprav se tvoji in moji ljudje ne pogledajo. In, Bela — glas mu je proseče zavzelen — vsaj mlada bi lahko ostala prijateljica, ali ne?«

Izgnil je roko, in deklica je nehotično zgrabila za to v kizno zavito mirovno po-

nudbo. Nekaj toplega je vzkipelo v nji in storiilo njene oči svetlejšje.

»Hvala ti lepa, Peter. Svojega prijateljstva do tebe nisem nikoli opustila in ga nikoli ne bom...«

Napetost v fantovih črtah se je umaknila nasmešku.

»Počakaj še malo,« je zklkal, »ko je hotela steči v hišo, »Daj kunca meni. Odejem ju, kakor hitro končam to delo.«

Uhogala je, potem pa vendarle stekla noter. »Mati,« je povedala, »Peter Allen kida zunan sneg, in dva kunca je prinesel, da bo imel Jožef vročo juho. mi drugi pa konec kunčje obare za kosilo.«

Gospa Owensova je začudeno vzdignila roke. »Kaj, za Boga, mu je bilo? Po tem, kar se je zgodilo med stirim Allenom in očetom, bi se od Indjanca prej nadejala pomoči kakor od njegovega sina. To je pa res lepo od Petra. Ali... mar se ne bi bilo bolje odpovedati njegovim kuncem? Allenov so lojstili, ne bilo bi prav, da jim postanemo dolžniki.«

»Kakopak!« je zavpil dedek iz svojega kota. »Izdajalci so!«

Jožef se je v spanju obrnil in zakašljaj. Gospa Owensova se je ozrla nanj.

»Seveda, požirek juhe bi se mu gotovo prilegel.«

Ded je mlasnil z ustn'cam.

»Košček mesa ne bi škodil nikomur izmed nas, da, da.«

